

HANS A. DJURHUUS

DURUTA
og aðrar sögur

Hans A. Djurhuus

Duruta og aðrar søgur

Lagað til lesinámsfrøðiliga: Lydia Didriksen
Tekningar: Heiðrik á Heygum

Klassikari

SNIPA
FOROYA SKÚLA-
BÓKAGRUNNUR

SNÍPURNAR verða flokkaðar í 3 litir:

Gular: 1., 2. og 3. flokkur

Bláar: 4., 5. og 6. flokkur

Vínreyðar: eldri

Í hvørjum liti eru 3 torleikastig:

Løtt

Miðal

Torfør

Henda bókin er vínreyð

Hans A. Djurhuus: Duruta og aðrar søgur

Tekningar: Heiðrik á Heygum

Lagað til lesinámsfrøðiliga: Lydia Didriksen

Orðatýðingar: Heðin M. Klein

Prentgerð: Spf. Gramar, Tórshavn

Prenting: Pf. Einars Prent, Tórshavn

Bókaband: Pf. Einars Prent, Tórshavn

© Føroya Skúlabókagrunnur 2005

ISBN 99918-0-400-5

Innihald

Hans A. Djurhuus	5
Duruta	7
Vitin	26
Ringurin	40
Á deyðastrá	60
Tjóvurin	72
Áin	77
Arbeiðsuppgávur	119
Duruta	121
Vitin	130
Ringurin	136
Á deyðastrá	144
Tjóvurin	150
Áin	156
Spurningar til myndagreining	163
Rithøvundurin	166
Samanberandi spurningar	167

This One

ZZX5-SZ8-BNDL

Hans A. Djurhuus

Hans Andrias Djurhuus var føddur í Áarstovu í Havn 20. oktober 1883. Sum ungur royndi hann sjólívið eitt stutt skifti, og veturin 1901-02 var hann næmingur á Føroya Fólkaháskúla í Føgrulíð. Hann tók lærara-prógv av Føroya Læraraskúla í 1905 og starvaðist sum lærari, m.a. í Sandavági 1909-16 og í Realskúlanum og Læraraskúlanum í Havn frá 1919 og frameftir. Hann var onkur skeið í Keypmannahavn til eftirútbúgving á Danmarks Lærerhøjskole.

Hans Andrias var virkin og fjøltáttaður maður og hevði mong ymisk álitisstørv. Eitt nú var hann nevndarlimur – ofta formaður – í ymsum stovnum og feløgum. Vit kunnu nevna Havnar Sjónleikarafelag, Landsbókasavnið, Barnahjálpargrunnin og Føroya Forngrípafelag, umframt Bátasavnið á Debesartrøð. Í øllum tílíkum verkligum starvi fekk hann dyggan stuðul frá konu síni Petru Djurhuus.

Sum rithøvundur fevndi hann víða. Men fyrst og fremst var hann lýriskt skald og yrkjari. Hann skrivaði millum annað barna-søgur og barnasangir, ævintýr, fosturlands- og náttúrusangir, sjónleikir, skúlabøkur, sjómannarímur, stuttsøgur og skaldsøgur. Nógvar av yrkingum Hans Andriasar eru savnaðar í søvnunum *Undir víðum lofti* (1934) og *Yvir teigar og tún* (1936). Eftir at Hans Andrias var deyður, kom út heildar-útgávan *Ritsavn I-VII* (1952-62) við hansara ymisku skaldsligu avrikum.

Hans Andrias var – og er – ein av okkara vinsælastu skaldum.

Søgurnar í hesum savni vórðu fyrstu ferð givnar út í 1922.

Hans Andrias Djurhuus andaðist 6. mai í 1951 eftir stutta sjúkralegu.

Duruta

Tað er undarligt at ganga á grasgrónum gøtum fram við gomul, burturgloymd hús.

Sjáldsamar kenslur takast í sálini; tú gerst veikur um hjartað og fært hug at gráta.

Her spældi tú kanska sum lítið barn, meðan mamma tín sat á trappusteininum. Hon ansaði eftir, at tú ikki viltist, tí tú vart so lítil tá. Gøtan og húsini, tey vóru øll verðin fyri tær, og uttan fyri hesa verðina var nakað, sum tú mátti vara teg fyri. Har búðu risarnir, sum ótu børn, og kellingarnar, ið vóru sterkar í gandi.

Har yviri við hatta lítla vindeygað hevur tú kanska staðið og hugt at, hvussu regnið gjørði sær stórar hyljar á gøtuni. Um veturin hevur tú sæð kavan, skínandi hvítan, gera alt so frítt, sum vart tú staddur í álvalandi.

Ja, ja, kenslurnar taka teg. Tú verður hugtikin av øllum og stendur kanska leingi og hyggur at einum kánum rúti.

Eg hevði ikki verið í bygdini, síðan eg var smádrongur. Eg mintist tí lítið til, hvussu har sá út. Eg var tá og ferðaðist við mammu

garðaliðið:
portrið í
garðinum

míni. Tað var summar og sólskin. Vit komu bæði inn um **garðaliðið**. Neytini stóðu har uttanfyri og beljaðu. Eg ræddist neytini, mest tarvin, sum stóð eitt sindur burtur frá hinum og grópaði.

Mamma læt liðið aftur eftir sær, og vit bæði fóru so heim eftir gøtuni. Ein gomul kona kom ímóti okkum. Hon hevði eitt krúss í hondini. Aldrin fyrr hevði eg sæð eitt so vakurt krúss. Eg stóð og hugdi at tí, meðan mamma og konan tosaðu saman. Tað var blátt við reyðum **rondum**, og mitt á tí stóð ein brúnur hestur.

rondum:
(her) trom
ella kantur
í erva

Tá ið konan var farin, spurdi eg mammu, hvør konan var.

„Hatta var Duruta,“ segði mamma. „Hon hevur átt átta børn – og øll eru deyð.“

Hvat tað var at vera deyður, visti eg ikki reiðiliga. Eg mintist kámt, at omma mín hevði ligið í einari svartari kistu við sálma-bók undir høkuni. Tey søgdu mær, at nú var omma deyð, og nú skuldi hon fara út í kirkjugarðin.

Eg spurdi, nær hon mundi fara at koma aftur. Tey søgdu mær, at hon fór burtur við alla. Tá græt eg, tí eg var góður við ommu.

Ein gomul kona kom ímóti okkum. Hon hevði eitt krúss í hondini. Aldrin fyrr hevði eg sæð eitt so vakurt krúss.

Mangan seinni, tá ið eg kom fram við kirkjugarðin, og helst tá ið kavi var, hugsaði eg um ommuna. Tað var synd í henni, at hon skuldi liggja har úti í moldini og frysta, helt eg.

Eg helt tí eisini, at tað var stór synd í teimum átta hjá Durutu. Eg hugsaði ikki um, at tað var synd í Durutu sjálvari, tí sum sagt, eg visti ikki, hvat tað var at doyggja.

Tað gingu heili tjúgu ár, áðrenn eg aftur kom til bygdina. Tað var eitt summarmarkvøld. Eg kom gangandi norðureftir. Mjørkin ballaðist um fjøllini, og døggin glitraði á hvørjum strá.

jótraðu:
tugdu aðru
ferð (sí
jóturdýr)

snáðini:
fremsti
partur á
høvdinum,
skon, ella
fram á
„nøsina” á
t.d. seyði
og neytum

Neytini lógu tætt uttan fyri garðaliðið og **jótraðu**. Tarvurin lá í miðjuni, men nú ræddist eg ikki tarv. Eg gekk tætt fram við honum og streyk honum oman eftir **snáðini**. Hann hugdi upp á meg við dovisligum eygum og beljaði, men hann tímdi ikki at reisa seg upp. Eg var standandi eina løtu, so fór eg inn um liðið.

Eg gekk heim eftir gøtuni og mintist kámt, at eg eina ferð fyrr hevði gingið her. Tað var eisini nakað annað, sum eg helt meg

minnast, men hvat tað var, kundi eg ikki reiðiliga koma á.

Tá knappliga, sum eg gekk, klárnaði tað fyri mær. Eg sá alt, sum ta ferðina, tá ið eg var og ferðaðist við mammu. Sólin skein, og har kom gamla Duruta gangandi ímóti okkum við tí bláa krússinum í hondini, og so mintist eg eisini tey átta børnini.

Allan vegin heim eftir hugsaði eg um hana, og nú mintist eg eisini, hvussu hon sá út tá. Hon var hvíthærd, hevði vøkur brún eygu og gekk bogin. Meg mintist eisini, at hon var veikmælt og hostaði...

Eg gisti hjá bóndanum á Heyggi. Hann var sera blíður. Vit sótu leingi og prátaðu. Eg helt meg síggja, at hann mundi vera um hálvthundrað ára gamal, so eg spurdi hann um gomlu Durutu. Sjálvandi mintist hann hana. Hann var jú bæði giftur og átti børn, áðrenn hon doyði.

„Henni var lítil eydna lagað,” segði bóndin.

Og so segði hann mær frá Durutu, hini eydnuleysu kvinnuni, sum ikki átti ein glaðan tíma í lívinum.

Hon var borin til stóra ogn. Foreldur hennara hugsaðu minst av øllum um, at hon skuldi koma at líða neyð. Men lagnan er so, at eingin kennir dagin, fyrr enn sólin er sett.

Hon lurtaði so lítið eftir foreldrum sínum. Tað hon vildi, tað vildi hon, og tey lótu hana tíverri ráða í mongum, sum hon ikki átti at rátt.

Hin gamli húskallurin, ið hevði verið á garðinum frá tí, hann var óviti, doyði av elli, og har kom annar maður í hansara stað.

Hann var avbera vakur, men fólk vildu vera við, at hann var dovin. Tað helt gamli bóndin eisini, men hann segði einki. Hann stríddist sum altíð og hugsaði sum so, at tá ið húskallurin ikki tímdi at gera bóndaarbeiði, so fór hann at siga til av sær sjálvum.

Men so var ikki.

Har var tá komin ein keypmaður í bygdina. Hann gjørði lítið gott. Jú ríkari hann gjørdist, tess fátækari gjørdist bygdin, og tað var tí, at hann seldi brennivín. Serliga teir ungu sótu gerandisdagar og drukku inni í krambúðini, og Niels, soleiðis æt húskallurin, var ein hin **ítasti**.

ítasti:
fremsti,
ídnasti

Tað gjørði einki, um teir ikki goldu fyri tað, sum teir drukku. Keyppaðurin bara **skrivaði**. Hann ansaði tó eftir ikki at skriva ov nógv hjá teimum, ið onga jørð áttu. Nú vilja summi vera við, at hann læt ognarmenninar gjalda bæði fyri seg sjálvar og hinar við.

skrivaði:
(her) skrivaði í skuldarbókina hjá handilsmanni, at gjalda seinni

Sum sagt – bóndin suffaði tungliga – har sótu teir og oyddu harrans dagar burtur. Teir hugsaðu um einki annað uttan at drekka. Pápi mín var ein teirra, men hann vendi tíbetur toluliga skjótt burtur aftur. Tað var mamma, sum gjørði tað. Hon fór eitt kvøldið oman í krambúðina og segði við pápa:

„Tú mátti virt meira um arv tín – og sveitta pápa tíns enn at sita her og oyða alt upp í rúsdrekka.“

Pápi reisti seg og fór heim við mammu. Hann setti ikki fót sín oman aftur í krambúðina.

Fólk vóru farin at **møsna** um, at Niels og Duruta hittust í loyndum. Tað var jú heilt burturvið, so uttan fyri alla sániliga hugsan, at eingin rættiliga fekk seg til at trúgva tí. Tí rík var Duruta, og vøkur var hon. Henni

møsna:
tvætla, tosa upp í saman

Fólk vóru farin at møsna um, at Niels og Duruta hittust í loyndum.

nýttist sanniliga ekki at taka sær drong burtur úr aðrari bygd. Tað vóru bæði ein og tveir av teim ungu bóndasynunum, ið fegnir vildu hava hana til konu.

Men sum sagt, tað var nú einaferð komið út í orð, og slatrið gekk hús úr húsi.

Halta Billa, sum altíð visti tíðindi, segði seg hava sæð tey í rættini oman fyri garðarnar. Jóannes, sum dámdi at práta um slíkt, hevði borið eyga við tey niðri í fjøruni afturundir tí stóra steininum.

At enda frætti gamli bóndin tað sjálvur, og tað dámdi honum lítið.

Eitt kvøldið, meðan tey sótu og fingu sær nátturða, spurdi hann Durutu, um tað var satt, sum fólk søgdu, at hon og Niels hittust í loyndum.

Niels drýpti hævur, men Duruta hugdi frítt upp og segði, at tað var so. Hon var góð við Niels og hann við hana. Tað var einki at dylja yvir.

Hin gamli tagdi. Hann reisti seg frá borðinum og fór út. Men seinni, tá ið Duruta stóð og vaskaði upp uttari í køkinum, kom hann inn aftur. Niels hevði tá raggað sær oman í krambúðina.

bríkina:
lítil, fastur
sessur við
eldstaðin,
seinni við
komfýrin

Hann setti seg heldur tungliga á **bríkina**.

„Duruta,” segði hann, „hatta mást tú ekki gera, tú mást ekki.“

Hon vendi sær frá vaskinum.

„Hví heldur tú tað, pápi?” spurdi hon.

„Harra Gud, Duruta, sært tú ekki, at hann er ein letingi, ein ónyttá,” segði hin gamli, „og so situr hann eisini niðri í krambúðini og drekkur. Tú ert einasta barn, og tú skalt arva alla ognina. Ikki vil eg, at tað, sum er mítt, og sum eg havi sleipað fyri, skal fara fyri brennivín.“

Duruta svaraði:

„Niels er ungur, og hann má eisini vera saman við hinum ungu. Tú kanst ekki krevja, at hann hvørt eitt einasta kvøld skal sita her heima og hyggja upp á teg.“

gletti á
tonn: flenti
háðandi

Hon **gletti á tonn** og vendi sær aftur at vaskinum.

„Ja, ja, her skal hann ekki vera. Eg havi tíbetur rætt yvir mínum. Hann skal fara, Duruta. Eg koyri hann av garði, so víst sum eg siti her í kvøld.“

Hann hevði reist seg og stóð framman fyri henni. Tær krókutu útslitnu hendurnar hevði hann lagt fram á borðið.

„Eg vil það ekki, eg vil það ekki,” segði hann.

„Men eg vil það,” segði hon. Það hoyrdist á röddini, at hon var ill.

„Eg eri tilkomin nú og eri ment at ráða mér sjálv. Og verður Niels koyrdur av garðinum, so fari eg eisini. Það skalt tú vita, pápi.“

Hann svaraði ekki. Hann stóð eina løtu og hugdi at henni, sum hon stóð har vøkur og ung. So vendi hann sær tungliga á gólvinum og fór inn í stovuna.

Niels var ekki koyrdur av garði. Men um dagin, tá ið teir stóðu og veltu úti í bønnum, segði gamli bóndin við hann:

„Niels, eg **kvíði fyrri**, at tú verður dótturmaður mín. Mær dámar það lítið, men Duruta vil það so, og hon fer at ráða í hesum. Lova mér nú eitt, ver góður við hana, og fram um alt, gakk ekki oman í krambúðina, tí það er tær til ringan bata.“

kvíði fyrri:
stúri fyrri

„Nei,” segði Niels illa við, „eg skal ekki drekka brennivín.“

„Ja, lat meg nú síggja það,” segði hin gamli.

Fýra mánaðir seinni giftust tey. Har var stórt brúdleyp. Keypmaðurin læt brúdleyps-drekka, og har var ikki spart. Har var drukkið og dansað í samfullar tríggjar dagar.

Árið eftir legðist hin gamli í seingina og doyði stutt aftaná.

Hin gamli hevði ofta Niels inni hjá sær. Hann bað og bønnaði hann vera góðan við Durutu og ikki lata keypmannin fáa **fastatøkur** á sær. Niels lovaði væl, og tað skal vera sagt um hann, at so leingi sum hin gamli var á lívi, gekk hann ikki oman í krambúðina.

Tá ið tey høvdu verið gift í eitt ár og gott og væl tað, átti Duruta eina dóttur. Hon doyði árið eftir av lungnabruna. Duruta var ógvuliga ring um hetta. Hon gekk ofta yvir í kirkjugarðin og sat á **leiðinum** hjá dótrini. Seinni átti hon ein son, og tá ið hann var so frægur, plagdi hon at taka hann við sær. Sonurin treivst væl, og tað gjørdu eisini teir, sum aftan á komu. Tá ið tey høvdu verið gift í tíggju ár, áttu tey sjev synir.

Men hetta vóru tíggju tung ár.

Niels vitjaði ofta í krambúðini. Keypmað-

fastatøkur:
fast ella
gott tak

leiðinum:
(her: eitt
leiði)
grøvini hjá
einum
deyðum

*Hon gekk ofta yvir í kirkjugarðin og sat á
leiðinum hjá dótrini*

**strand-
rætturinn:**
rætturinn til
strondina/
fjöruna og
til tað, sum
har kann
vera

urin segði aldrin nei, tá ið Niels bað hann skriva snapsarnar. Tá ið so tíðin kom, at gjaldast skuldi, og Niels ongar pengar átti, so helt keypmaðurin, at hasin jarðarteigurin ella hin **strandrætturin** ikki var so nógv verdur. Niels kundi jú lata seg fáa hann, og Niels gjørði tað. Viðhvørt fekk hann pengar aftrat, viðhvørt einki uttan brennivín, men tað kom út uppá eitt. Niels dugdi ikki at eiga pengar – hann keypti brennivín fyri teir.

Ein jarðarteig her, ein annan har. Tað gjørði kanska ikki so nógv í fyrstani, men tað fór skjótt at síggjast eftir. Ofta kom hann drukkin heim. Tá sat hann úti á bríkini og skræddi seg. Duruta helt í fyrstani, at hetta mundi fara at ganga av honum, tá nakað fór at líða frá. Men so varð ikki. Tað versnaði í hvørjum – og versnaði tungliga.

stumpasirs:
leivdir av
sirsi, t.e.
klæði úr
bummull

Ein dagin fór hon oman til keypmannin at tosa við hann, tí hon helt seg skilja, at hetta fór at taka ein ringan enda. Keypmaðurin var bæði blíður og týður. Hann beyð henni inn um skivuna, bjóðaði henni góðgæti og vísti henni **stumpasirs**. Men tá ið hon segði við hann, at hann mátti ikki selja Nielsi brenni-

vín, tá umbar hann seg á besta hátt. Niels mátti jú ráða sær sjálvum. Hann skuldi jú liva av at selja, og hann kundi ikki nokta nøkrum, sum betalti, og Niels betalti altíð.

„Ja, tygum fáa jú jørð frá honum,” segði Duruta.

Nei, tað nyttaði einki at tosa við keypmannin. Tað var vist so, at hann skuldi gerast ríkur av hennara ognum.

Eitt kvøldið, tá ið Niels var edrúur, segði hon við hann, at hetta gekk ikki longur. Hon vildi ikki finna seg í, at hann tók breyðið frá henni og børnunum.

„Tú lovaði pápa, at tú skuldi vera góður við meg, og at tú ikki skuldi drekka brennivín,” segði hon. „Eg havi ikki viljað mint teg á hetta lyftið fyrr, men nú noyðist eg at gera tað, tí nú gongur hetta ikki longur.”

Hann var rodnaður í andlitinum. Hann segði ikki eitt orð, men gekk yvir at borðinum, har sum hon stóð, og sló hana.

„Hatta hevur tú ikki fyrr vágað tær at gjørt, og tú skalt heldur ikki gera tað aftur.” Nú var hon ill. Alt, sum hevði ligið á botninum øll hesi árin, kom upp. Niels fekk slagið

„Hatta hefur tú ekki fyrr vágað tær at gjørt, og tú skalt heldur ekki gera tað aftur.”

aftur – ikki eitt, men nógv – hon bankaði hann, og hann kreyp undan henni sum **sjúgvaður hundur**.

Men heldur ikki hetta hjálpti. Hann helt ikki upp at drekka, og ognin minkaði í hvørjum. Duruta var heilt eydnuleys.

Eitt árið gekk **kikhostin** so ógvuliga ringur, og fleiri børn doyðu. Teirra millum vóru fyra synir Durutu; tað vóru teir yngstu. Men hon græt ikki á grøvini. Teir høvdu einki gott at liva eftir, og so var tað líka gott, at Várharra tók teir heim til sín. Tey høvdu ikki ov nógv av mati heima, og nú vóru fyra munnar minni at føða.

Niels har aftur ímóti var ringur. Hann sat og græt – brennivínsgrát. Hon hugdi at honum. At hon nakrantíð hevði verið góð við hann, tað fataði hon ikki. Men tað var vælsaktans **lagnan**, og hana kundi eingin **benda**. Tá mitt í øllum kendi hon nakað takast og berjast innast inni í barminum, men tað var so langt burtur. Tað lá har líkasum eitt kámt minni um, at hon einaferð hevði droymt um eydnu, sum ongantíð kom.

Tvey ár seinni hendi ólukka í bygdini, sum seint man verða gloymd.

sjúgvaður hundur:
(her) sera lotur, nipin

kikhostin:
smittandi barnasjúka við herðindum av hosta og ríkjan fyri bróstinum

lagnan: tað, sum er frammanundan avgjørt fyri ein av hægri máttum, eisini nevnt forløg/skepna

benda:
boyggja

Tað var ein vetrardag, blikalogn, hvør fjøl fór á sjógv. Út ímót middegi setti hann at kava av landnyrðingi. Tað var vandi á ferð, og bátarnir róðu tí sum skjótast til lands. Allir komu fram uttan ein – Niels og synir hansara. Teir gingu burtur.

Nú kundi ein hugsað, at Duruta var dottin niður í svartasta vónloysi. Men so var ikki. Hon hevði syrgt so nógv, at hon kundi ikki syrga meira.

Mamma var úti hjá henni og beyð henni heim, men hon vildi ikki koma. Hon segði, at hon helst vildi vera hjá sær sjálvari, so leingi sum hon átti tak yvir høvdið, og tað átti hon tó, so leingi sum hon vildi.

Men keypmaðurin, hann fekk nógv meira, enn hann átti. Hann var jú vanur at taka sítt við rentu og rentu av rentu.

Bóndin geispaði.

„Ja, ja, soleiðis gekst tað Durutu, og soleiðis hevur tað gingist so mongum. Tey stóru eru stór, men hvussu eru tey blivin tað? Jú, har liggur hundurin.”

Eg reisti meg og hugdi at klokkuni.

„Hálgum tvey,” segði eg, „so er best at fara til songar.”

Eg fekk góða song, men lítlan svøvn. Eg lá og hugsaði um Durutu. Eg sá hana koma ímóti mær og mammu við tí bláa krússinum í hondini.

Neyðars Duruta!

Vitin

Hann stóð bilsin. Nú skuldi vitin kunnað hómast, men har var eingin viti. Hvussu bar hetta til?

Fyrst helt hann, at mjørkin kundi hava skyld í hesum, men har var jú eingin mjørki. Har inni lá landið, tindur við tind, og hann helt seg vita, hvar hann var. Men hann var kortini farin at ivast, tí vitin, hin blanki, **ljómandi** vitin, hann var ongastaðni at hóma.

ljómandi:
skyggjandi,
ljósi

Var hann farin skeivur? Nei, tað kundi ikki bera til. Allan vegin hevði vindurin verið honum til vildar. Hann hevði eisini siglt henda vegin í gott og væl fimmogtjúgu ár og aldri viltst. Tað var tá undarligt at hugsa sær, at hann í slíkum dýrdarveðri skuldi vera farin av leið. Nei, tað var óhugsandi.

narraði:
(her)
gníggjaði

Hann **narraði** eyguni sum fyri at reka svøvnin burtur og hugdi so aftur inneftir. Nei, har var eingin viti – har var eingin viti.

So fór hann at ivast í, hvar hann var. Um hann var livandi ella lá við havsins botn har

uppi undir Íslandi. Alt tóktist honum so tigandi, so oyðið og deytt.

Ein knapplig ræðsla kom yvir hann. Hann helt seg vera óðan í hœvdinum og skundaði sær niður í kahúttina.

Har sat **bestimaðurin** og hálvdurvaði fram á borðið.

Hann hvakk við, tá ið skiparin læt hurðina upp. Skiparin segði einki. Hann setti seg stillisliga beint yvir av bestamanninum og hugdi upp á hann.

„Tú ert sjúkur, Páll,“ segði bestimaðurin.

„Nei, ikki kropsliga,“ helt skiparin fyri, „men eg **kvíði fyri**, at nakað er skeivt inni í heilanum.”

Bestimaðurin smírdist.

„Ikki man tað vera,“ segði hann, „men annars haldi eg, at tú skuldi fari í koyggjuna. Tú hevur ikki blundað í samfull fýra samdøgur.”

„Nei, tað er, sum tú sigur,“ skiparin dró á tí.

„Kanska tað er best at leggja seg,“ helt hann fram líkasum fyri seg sjálván.

„Men,“ nú hugdi hann stívt upp á besta-

bestimaðurin: næsti maður skiparans á fiskiskipi, „stýrimaður”

kvíði fyri: stúri fyri

mannin, „ansa mær væl eftir skipinum, tí vit eru dygst inni við land.”

Tá ið hann hevði sagt hetta, legði hann seg.

Bestimaðurin varð sitandi eina løtu. Hann hugsaði um, hvussu løgin skiparin hevði verið, tá ið hann kom niður í kahúttina. Teir høvdu siglt saman í so nógv ár, men soleiðis hevði hann aldri sæð hann fyrr. Hann var líkbleikur, og eyguni vóru heilt kám, líkasum døggað rútaglas. Tað var eyðsæð, at hann var sjúkur – og í ørviti. Hevði hann ikki sagt, at teir vóru dygst í landi – og so lógu teir so at siga mitt í stórhavinum. Mutlandi fyri seg sjálfvan reisti hann seg og fór upp á dekkið.

Veðrið var av tí allarbesta. Eitt fittligt **gul** fylti seglini. Skipið skar seg so líðandi gjøgnum aldurnar, sum brutu frá bógnum, og lýsandi av **mureldi** komu tær aftur við síðuna. **Lanternurnar** lýstu eitt lítið petti fram eftir, og ljósið úr **lugarinum** skygdi aftur at **stórmastrini**, aftur ímóti fiskakassanum.

Róðursmaðurin stóð og hálvsvav. Hin, ið skuldi halda útkikk, lá fram á spælið og **njótraði** eina gamla vísu:

gul:

frískt lot

mureldur:

ljósfyri-
brigdi á
sjónum

lanterna:

teknljós ella
báknljós á
skipum, í
ymsum lit-
um

lugarið:

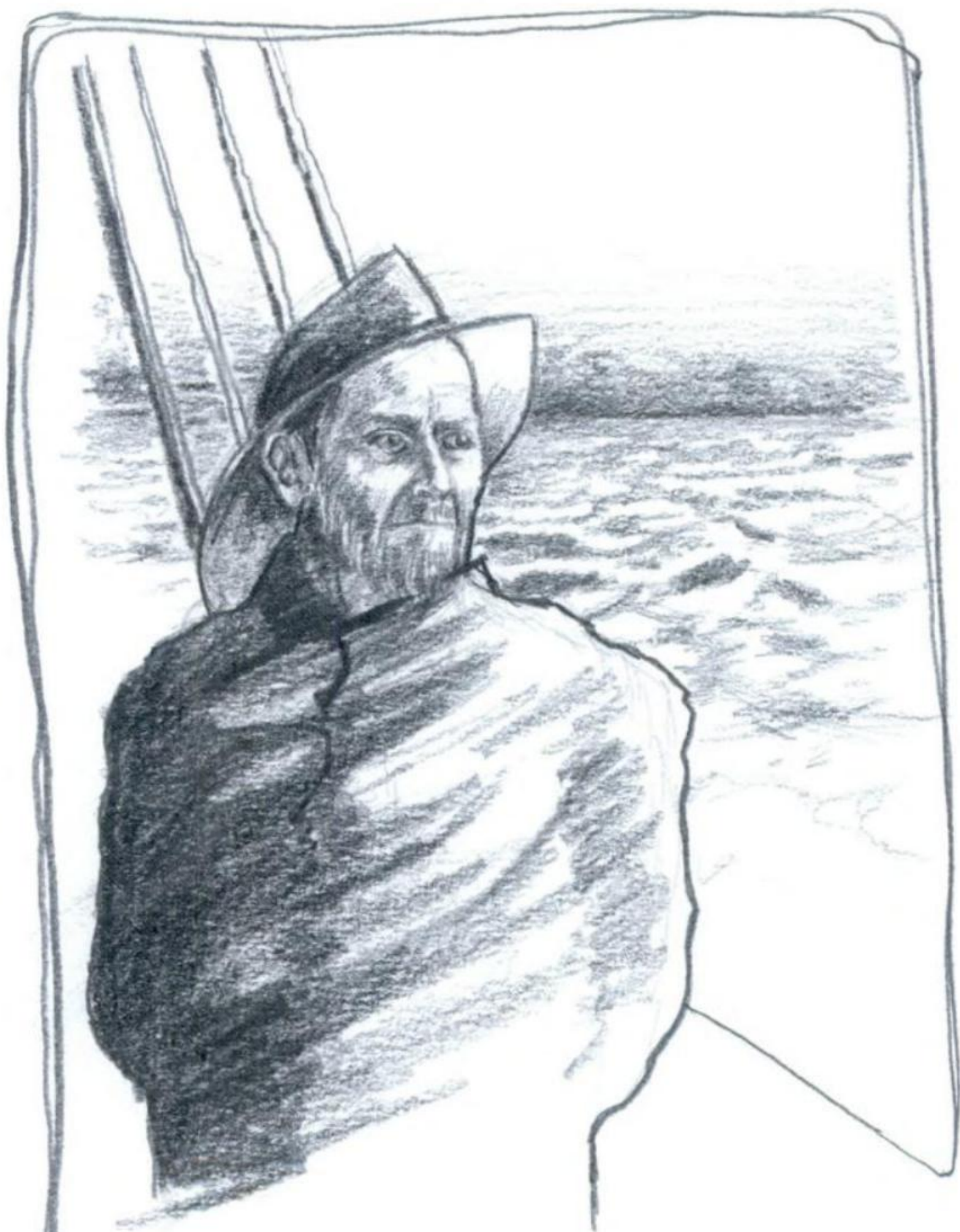
rúm undir
dekki har
frammi á
skipi

stórmastur:

fremra
(fremsta)
og størsta
masturin

njótraði:

tók upp í
saman

*Hevði hann ikki sagt, at teir vóru dygst í landi
– og so lógu teir so at siga mitt í stórhavinum.
Mutlandi fyri seg sjálván reisti hann seg og
fór upp á dekkið.*

*Vit sigldu, sum vit kundu,
vit høvdu vunnið væl,
og genta mín og genta mín,
tær hús eg byggja skal.*

Bestimaðurin fór aftur til róðursmannin:

„Sást tú skiparan,” spurdi hann.

„Jú, hann stóð har frammi við fiskakassan. Eg helt, at hann hevði so løgnan atburð. Stóð og stardi fram yvir havið, **rubbaði** sær um eyguni og tosaði fyri seg sjálfvan,” segði róðursmaðurin.

„Ja,” segði bestimaðurin og setti seg á **róðurskistuna**, „hin gamli hjá okkum er sjúkur. Eg fekk hann at leggja seg. Far tú fram og bið Sørin koma aftur at stýra. Eg skal ansa róðrinum so leingi, men gakk spakuliga, so tú ikki vakir hann. Tú kundi eisini í sama viðfangi biðið hinar komið upp at **repa**.”

Róðursmaðurin stóð bilsin.

„Hvat sigur tú, Símun, repa í hesum Harrans veðri? Tú mást vera pínandi ørur.”

„Tig, tig!” Bestimaðurin reisti seg. „Ger nú, sum eg biði teg. Trúgv mær, vit fáa ódnarveður. Eg havi verið við Pállilongur enn

rubbaði:
(her)
gníggjaði,
narraði

róðurskistuna:
hol fyri
legginum á
róðrinum (á
skipsdekkinum á
slupp)

repa:
minka segl

tú. Og eg veit, hvat tað merkir, tá ið hatta lagið kemur á hann.”

Hin segði einki, men fór stillisliga fram eftir dekkinum. Røddin á bestamanninum hevði ljóðað so undarliga **hulislig**, at hann nærurum ræddist hann.

hulislig:
hulin, loynd-
arfull

Teir har frammi vóru líka bilsnir sum róðursmaðurin, men tá ið bestimaðurin hevði sagt, at teir skuldu repa, so noyddust teir at gera tað.

Tað var gjørt í eini handavending. Veðrið var so frálíka gott, og eingin grund var at minka um seglini. Líðandi hevði gingið, men nú lógu teir so at siga púra stillir.

Ein annar var farin at halda útkikk. Sørin stóð til róðurs, og hóast hann hevði flent og sagt, at tað ikki nýttist, so hevði bestimaðurin bundið hann fastan. Tað sama gjørði hann við hin, sum stóð har frammi. Sjálvur stóð hann nú í **kahútskappanum** og gløddi upp í ættina.

**kahútskapp-
anum:**
árundað
skýli, sum er
kappi, yvir
niðurgongd
av dekkinum
niður í ka-
húttina

Tað var farið at myrkja úti í havsbrúnni. Svørt skýggj **bøklaðu** seg saman og róku við rúkandi ferð upp í **miðloft**.

bøklaðu:
runnu saman

„Ja, ja,” mutlaði hann, „hetta vardi meg altíð, enn hevur tað altíð gingið út. Og so

miðloft:
(her) miðjan
í luftini

droymdi eg eisini abbasystur seinastu nátt. Hon er ekki góð at droyma.”

Skýggini komu nærri og nærri. Um eina løtu fór stormurin at koma, men teir høvdu gjørt, tað teir kundu. So fór Harrin at ráða fyri rest.

**spennun-
um:** (her)
bond, sum
styðja
mastur

Tað fór at hvína og gnísta í **spennunum**.

„Ja, ja, hetta fór at verða ein minnilig nátt, men hann hevði aldri sæð hin gamla sovorðnan.”

Hann vendi sær til róðursmannin.

„Tú fert at halda henni betur til vindin, Sørin,” segði hann, „har kemur hin fyrsti **garðurin**.”

garðurin:
(her) vind-
garður,
vindur
niður á
sjógvin

Har kom ein **meldurhvirla** fram eftir sjónum. Eina løtu aftaná reyk sjógvur og **hjóm** inn yvir dekkið, og skipið legði seg heilt á liðina. Har var so tjúkt av sjóroki, at valla sást fram fyri stavn. Men alt helt, og skipið reisti seg aftur í sjónum, tá ið avtornaði.

**meldur-
hvirla:**
hvirla, sum
melur í
klingur,
runt í ring

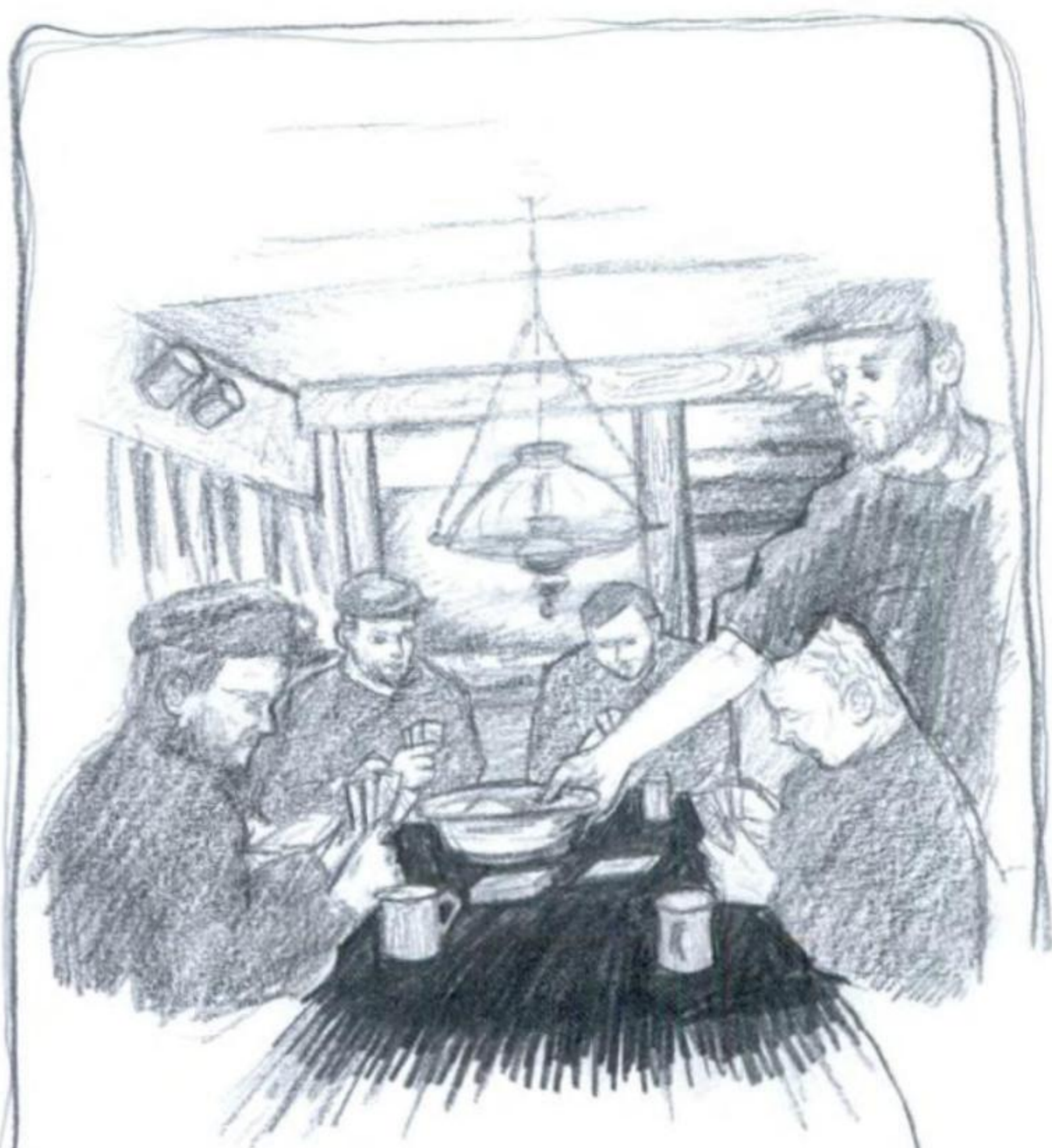
Frammi í lugarinum sótu teir og spældu kort og flentu at bestamanninum.

hjóm:
skúm (á
sjónum)

„Hevði nakar hoyrt slíkt, at repa í stilli. Nei, nei, hasir gomlu knarkarnir áttu ikki at fingið loyvi at stigið um skipaborð. Teir

høvdu kanska í sínum ungu dögum verið
rættir menn, men tað vóru teir ikki longur.
Varnir og ræddir vóru teir, trúðu upp á
dreymar og annað **babb**. Og so vóru teir
aftrat so frekir, at teir kallaðu tað kunnleika.
Ja, ja, melda tú, Jósup.”

babb: tvætl,
møsn

*Frammi í lugarinum sótu teir og spældu kort og
flentu at bestamanninum*

glunti:
knassi, ein
ungur,
raskur
drongur

Jósup, ein ungur **glunti**, okkurt um 16 ára gamal, kláaði sær í vanganum og hugdi at kortunum.

„Ja, eg noyðist at siga fimm,” segði hann. Hinir søgdu pass.

„Fimm í kleyvara,” tók Jósup upp aftur – men so tagnaði hann.

Teir tagdu allir, sótu kvirrir og lurtaðu við opnum munni. Hvat var hatta? Tað suðaði og dundi. Skipið gav seg í hvørjum spreki og legði seg tungliga á liðina.

„Harra Jesus, so hevði bestimaðurin kortini rætt.”

Ein fór upp í **kappan**. Hann kom niður aftur við tað sama.

„Havið er hvítt,” segði hann og setti seg tungliga niður á beinkin, „og loftið alt, sum tað er, er bikasvart. Hetta verður ein minnilig nátt.“

So kom hvirlan. Skipið lá undir heilt inn at lastalúkuni. Teir hoyrdu, hvussu sjógvurin skolaði aftureftir – og nú var eingin teirra, ið talaði um, at teir gomlu knarkarnir vóru ræddir. Nei, nú vóru teir kvirrir sum mýs.

Onnur hvirla kom froysandi fram yvir havið, og í hølunum á henni aftur onnur – og

kappan:
árundað
skýli yvir
trappu-
gongd til
lugar ella
kahútt

brátt var einki uttan skúm og brot at hóma kring skipið.

Bestimaðurin varð standandi í kappanum. Hann helt seg hoyra eitt koma út úr kahúttini. Tað var skiparin.

„**Gev teg upp**, Símun,” segði hann, „nú eru tað vit báðir.”

gev teg upp:
(her) lat tær eftirlíka

„Legg tú teg bara aftur, Páll, her er eingin vandi á ferð. Vit hava trý rep í seglunum.”

„Nei, Símun, nú skulu vit báðir stýra henni,” segði skiparin, „tú sært, hin gamli hevur riggað seg til.”

Símun sá, at skiparin var oljuklæddur. Sjálvur var hann í **oljudansi**, men hann, sum stóð við róðrið, hevði eingi oljuklæði.

oljudansi:
vatntætt, síð yvirklæði hjá sjómonnum

Kvikur sum ein fimtan ára gamal drongur rann skiparin upp ígjøgnum **leytaran**, og eitt tvey trý var hann afturi hjá Sørini.

leytarin:
„trappan” úr kahúttini ella lugarinum upp á dekkið

„Slepp tær niðurundir, armingin,” segði hann, í tí hann loysti hann og bant seg sjálv-an fastan. „Her er ikki tespiligt hjá tær at standa.”

Í stundini visti bestimaðurin, hvat hann skuldi gera. Hann slapp sær fram um stórmastrina og loysti hann, ið har stóð. Hesin var kvikur niður í lugarið.

„Nú, Símun, sært tú nakað?“ rópti skiparinn.

Símun helt seg hoyra á røddini, at nú var hin gamli púra klárur.

„Nei,“ segði hann, „her er einki uttan hav.“

„So halda vit, sum gongur,“ segði skiparinn.

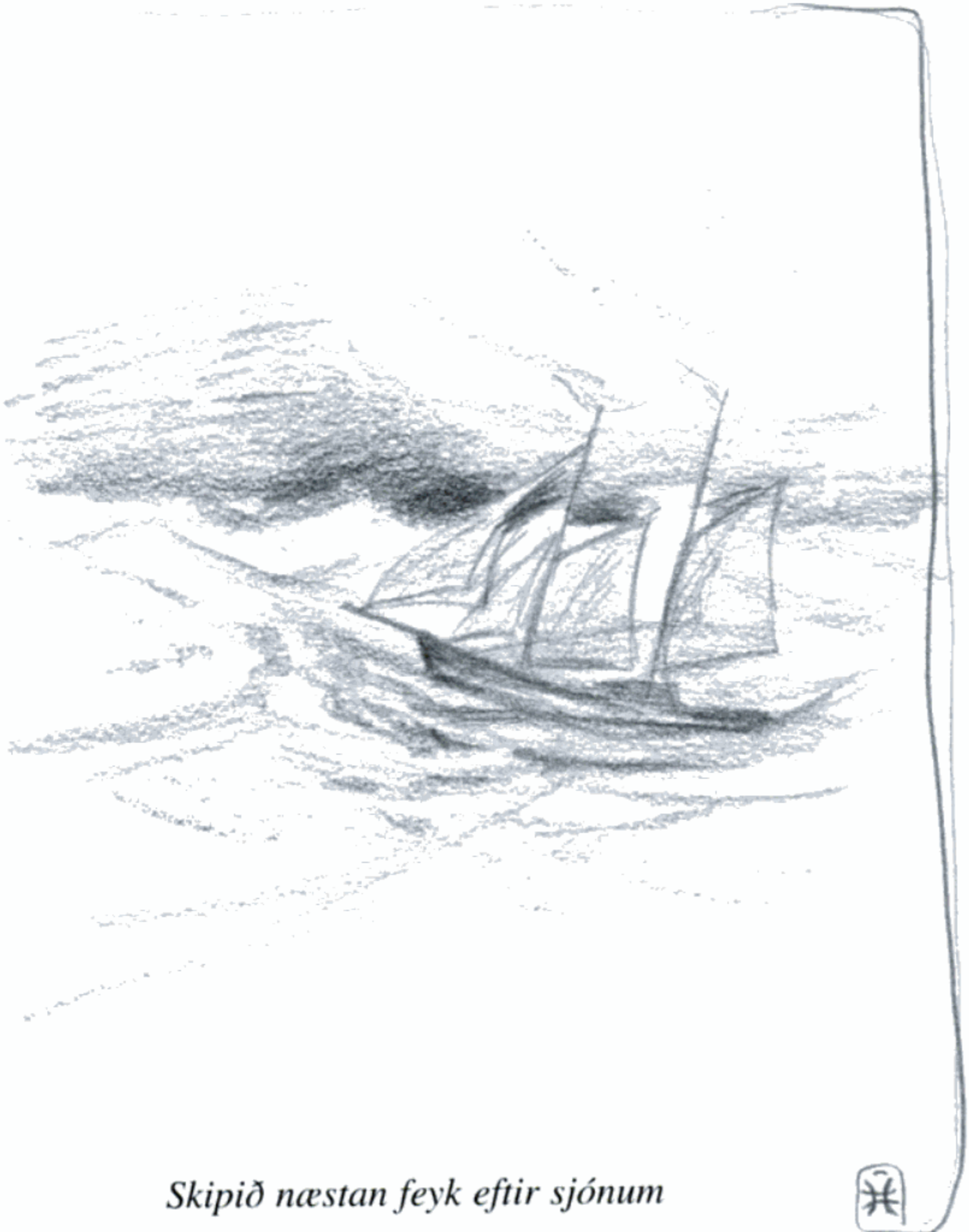
Skipið næstan feyk eftir sjónum. Tað **skúraði** fram millum sjógvarnar, ið brutu kring um tað og rættu seg eftir tí eins og óndir, kávandi fingrar – men tað fleyg frá teimum øllum somlum.

Har stóðu teir alla náttina, kátir og glaðir sum 18 ára gamlir unglingar. Nú vóru teir seg sjálvir. Nú høvdu teir nakað at takast við, sum teir vistu, hvat ið var. Hetta var nakað heilt annað enn svøvnleysar nætur og tungir dreymar.

Viðhvørt hugdi Símun aftureftir. Har stóð vinmaðurin, skiparinn, tryggur og stinnur eins og ein havsins hetja. Teir høvdu farið so leingi saman, bæði í ódn og í **logn**, og hann føldi á sær, at her fóru teir báðir ikki at skiljast.

skúraði:
(her)
trokaði

logn:
eingin
vindur;
stilli

Skipið næstan feyk eftir sjónum

„Nú, Símun, hygg nú væl eftir har frammi,” rópti skiparin. Og eina løtu aftaná tók hann í aftur:

„Sært tú nakað?”

Símun helt hondina yvir eygnabryrnar. Hann knípti eyguni saman og hugdi. Nei, hann sá einki – einki uttan brótandi sjógvar og fúkandi hjóm.

„Nei,” segði hann, „enn er einki at síggja.“

„So halda vit, sum gongur,” segði skiparin, „tí eg líti eins væl á teg og meg sjálv-an.“

Eina løtu seinni hoyrði Símun skiparan kvøða har afturi:

*„Ísland var sum fuglur at sjá,
báran fjaldi land.”*

ringan:
(her) ringan
túr

„Hann er vælhýrdur, hin gamli. Vit hava verið mangan **ringan**, men ongan verri,” hugsaði Símun.

Hann hómaði nakað bjart gjøgnum sjórókið. Viðhvørt hvarv tað, so kom tað aftur – og so eina løtu var einki.

Hann stardi seg næstan blindan. Har var tað aftur. Jú, tað kundi ikki vera annað enn vitin. Hann vendi sær aftureftir.

„Land fyri stavn!” rópti hann. „Eg síggi vitan!”

Eina løtu seinni sigldu teir inn um tangan.
Har uppi stóð vitin. Bjartur og ljómandi.
Hann vísti klárt ljós. Teir vóru innan fyri øll
sker. Har uppi stóð hann og sendi glæmu
sína fram ígjøgnum myrkrið.

Skiparin hugdi at honum.

„Góð lukka í teg,” segði hann, „tú hevur
lýst mær mangan ringan, men ongan verri.”

Ringurin

Ein søga úr 17. øld

ófriðarskip:
(her) sjó-
rænaraskip

Ein summarmorgun 1614 ankraði eitt stórt skip á Havnarvág. Fólk ivaðust ikki í, at hetta var eitt **ófriðarskip**. Tey hildu tí til fjals við øllum tí leysagóðsi, sum tey áttu, so Havnin lá mest sum oyðin.

**húsagarðs-
bóndans:**
bóndin á
Húsagarði í
Havn

Nøkur vóru, sum ikki flýddu, nøkur, ið ikki ræddust. Teirra millum var Anna, dóttir **húsagarðsbóndans**. Hon var nú heldur ikki eins og øll hini. Hon var villari í lyndi, vakrari í skapi og ræddist einki. Tað vóru tey, sum søgdu, at ikki húsagarðsbóndin, men **kommandanturin** á skansanum var pápi hennara. Tað kundi væl vera nakað í hesum – tey vóru nú ikki heilt ólík.

**kommand-
anturin:**
høvuðs-
maðurin á
einum
skansa

lysti:
dámndi

Henni **lysti** lítið at sita alla ævi sína á Føroya klettum. Henda morgunin, meðan pápin helt til fjals, setti hon seg innar við vindeygað í **glasstovuni**. Tað gjørdi hon við vón um, at ein ella annar av skipsmonnunum skuldi føra hana burtur við sær. Um tað var ein ófriðarkroppur, ið tók hana, tað gjørdi minni, bara hon kom burtur.

glasstovuni:
stova við
vindeyga (í
gomlum
føroyskum
sethúsum)

*Henda morgunin, meðan pápin helt til fjals, setti
hon seg innar við vindeygað í glasstovuni.*

frá borði:
(her) frá
skipsborði,
frá skips-
síðuni

Sum hon nú sat og hugdi út, legði ein bátur **frá borði** og róði inn á Bursatanga. Afturi í bátinum sat ein gamal, gráskeggjutur maður, og við hansara lið ein unglíngi. Hvørgin teirra var vápnaður.

Báturin legði at, og hon sá teir halda leiðina niðan ímóti Húsagarði. Tað undraði hana ikki, tí Húsagarður var tað vakrasta húsið í bygdini. Hon var tó eitt sindur hjartkipt, tá ið hon fór út at taka ímóti hesum fremmandu monnunum, ið mundu hava okkurt ørindi.

Í sama bili hon kom út úr glasstovuni, trinu teir inn um dyrnar. Hon neig fyri teimum, og teir fyri henni. So spurdi hon um ørindi teirra. Hin yngri, sum tosaði danskt, spurdi, um teir ikki kundu fáa eitt sindur av mjólk at drekka. Tað var gaman í, segði hon, og beyð teimum inn í stovuna, meðan hon fór eftir mjólkini.

„Hann er vakur, hasin ungi,” hugsaði hon, meðan hon tók **rómastamp**, **blak** og annað út úr **kovanum** og setti tað fyri teir. Teir ótu og drukku og vóru óføra tíðindafróðir. Hin ungi hugdi stund um stund so at henni, og tá

róma-
stamp:
mjólk-
loypingur
við róma á

blak: (her)
tað, ið er
eftir av
mjólkini, tá
ið smør er
kirnað

kovanum:
(her) mat-
kovanum,
spískamari-
num

ið hon einaferð fór uttar, kom hann aftan á henni.

Tey vóru leingi úti, so hin gamli fór at ótolnast. Hann skuldi júst fara út eftir teimum, tá ið tey komu inn aftur – hon var reyð sum dryppandi blóð.

Hesir báðir fremmandu menninir sótu eina løtu inni á Húsagarði. Tá teir fóru avstað aftur, smoygdi hin yngri ein ring upp á fingur hennara.

„Ber hann, til eg komi aftur,“ segði hann. Hesin ringurin var av gulli, og í miðjuni sat ein dýrur steinur.

Stutt aftaná sigldi skipið, og Anna stóð við táratungum eygum og hugdi eftir tí, meðan tað krússaði niðan gjøgnum Nólsoyarfjørð.

Hvat teir vildu inn á Havnina, visti hon ikki. Ei heldur visti hon, um hann, sum hevði vunnið hjarta hennara, kom aftur. Tó visti hon, at hann fór at verða henni kærari enn alt annað á jørð í aldur og allar ævir.

Tað var um heystið sama árið. Húsagarðsbóndin hevði verið á fjalli, og nógvur seyður lá niðurbundin í túninum. Har skuldi vera stórslakt.

Stutt aftaná sigldi skipið, og Anna stóð við táratungum eygum og hugdi eftir tí, meðan tað krússaði niðan gjøgnum Nólsoyarfjørð

roykstova:
gluggaleyst
rúm í
gomlum
føroyskum
húsum

Inni í **roykstovuni** sótu fjallmenninir og fingu sær nátturða. Teir vóru pøstir og heldur fámæltir.

Anna gekk til og frá og setti fram fyri teir. Hon var vorðin bleik. Eygu hennara, ið fyrr høvdu lýst av gleði, vóru nú still og droymandi, tí hon bíðaði og longdist eftir honum,

sum hevði givið henni ringin. Hon hugdi ofta at honum, og hvørja ferð var tað, eins og eitt segði við hana:

„Ber hann, til tess eg komi aftur, tí eg komi aftur.”

Fyri trimum døgum síðani hevði sonur **sundsbóndans** verið og biðið um hana. Hon hevði **givið** honum **krakk**, og hann var farin í øði av garði. Av hesum var húsagarðsbóndin í ringum lag, tí betri mann kundi hon ikki vænta sær. Hann hevði **deilt** hana, men hon hevði bara svarað, at sonur sundsbóndans kundi væl finna sær konu, ið bæði var klókari og betri enn hon. Hon hevði ongantíð ætlað sær at verða bóndakona.

Um hetta tutlaðu fjallmenninir sínámillum. Tað var ikki at skilja, hví dóttir húsagarðsbóndans hevði borið seg so at. Teir hildu, at okkurt mátti vera aftanfyrri. Tað var óhoyrt, at slíkur drongur hevði fingið krakk.

Sum teir nú sótu og tosaðu um hetta, **gelti** eitt hvølt skot av Skansanum. Teir lupu á føtur og skundaðu sær út fyri dyr. Hvat kundi hetta vera? Mestur aftur eitt ófriðarskip, og um so var, mundi vera best at rýma sum skjótast niðan í Fransahúsini ella kanska

**sunds-
bóndan:**

bóndan á
Sundi í Suð-
urstreymoy

givið krakk:

noktað at
trúlovast/
giftast hon-
um (ella
henni)

deilt: (hevði)
skeldað

gelti: dundi,
dundraði

longur.

ylur: (her)
varmi

Anna var stödd inni í glasstovuni, tá ið skotið ljóðaði. Ein heitur **ylur** fór ígjøgnum hana. Nú kom hann – júst soleiðis mátti hann koma aftur – koma eins og ein kongur og føra drotning sína burtur við sær.

gleðiroði:
reyður litur
av gleði

Hon skundaði sær at lata seg í tey bestu klæðini. Hon setti ein gyltan kamb í hárið, sum mamma hennara hevði átt, og so fór hon út at taka ímóti honum. Eyguni lýstu, og ein **gleðiroði** lá yvir andlit hennara, meðan hon gekk oman eftir Brúgv.

leypi: kassi
at bera á
bakinum
við fetli um
pannuna

Máanalýsi var, og Nólsoyarfjørður var blankur eins og smeltað silvur. Hon sá fjøld av fólki, sum skundaðu sær niðan í hagan. Har gekk Óluva í Dalólastovu. Hon leiddi tvey av børnum sínum, og hitt triðja, sum ikki var gonguført, bar hon í einum **leypi** á bakinum.

„Skunda tær, kom við!” segði Óluva við hana, „hetta verður dagur í viku. Nú seta teir eld á Havnina.”

„Nei, eg komi ikki við,” segði Anna, „eg havi ongantíð flýggjað, og eg ætli mær heldur ikki at gera tað hesa ferð.”

„Harrin varðveiti teg,” helt Óluva og

skundaði sær niðan eftir Húsabrugv.

Men hon ansaði tí ikki. Hon kendi seg so lætta, sum hon ikki hevði gjørt leingi. Hon helt leiðina oman undir neystini, og haðani sá hon nú eitt stórt skip koma siglandi inn um Skansatanga. Á fremru mastur hekk eitt hvítt flagg, og á aftaru hitt enska. Viðhvørt var skotið á Skansanum, men ikki var svarað aftur av skipinum. Úti fyri Tinganesi varð akkerið kastað, og bátur legði frá borði. Hann róði inn móti Bursatanga. Har afturi sat ein hálvgamal maður.

Nakrir soldáttar og kommandanturin stóðu alvápnaðir fyri bátinum, tá ið hann legði at landi. Hin hálvgamli spurdi eftir húsagarðsbóndanum. Hann hevði eitt bræv til dóttur hansara, segði hann.

„Eg eri dóttir húsagarðsbóndans,“ segði Anna og steig oman at bátinum.

„Latið meg fáa brævið,“ segði hon. Hon fekk tað og skundaði sær niðan við tí. Hjartað bankaði, sum skuldi tað spreingjast. Hesa ferð var hann ikki komin, men eitt bræv hevði hon fingið.

Hon setti seg innar í glasstovuni, tendraði **koluna** og hugdi leingi at tí reyða silkisnór-

koluna:
gomuldags
lýsilampa við
skálum at
hanga í
roykstovu
ella í
glasstovu

inum, áðrenn hon fekk seg til at loysa hann upp og lesa brævið. So langt um leingi gjørði hon tað og byrjaði at lesa.

Hon las brævið aftur og aftur, og við

hvørt orð, hon las, fullu tárini niður á pappír-
ið. Stillisliga legði hon tað saman, bant silki-
snórin rundan um og kysti tað ferð eftir ferð.
So goymdi hon tað inni við sín barm.

“Hann kemur til várs, til várs, men tað er
so leingi – tó eg vil bíða, tí eg kann ikki
annað.”

Dagin eftir sigldi skipið. Tað var á veg til
Amerika. Men øll í Havnini tosaðu í mánað-
ir um hetta skip og brævið, sum Anna hevði
fingið. Nú byrjaðu tey at fata, hví hon hevði
givið soni sundsbóndans krakk.

Húsagarðsbóndin var rúkandi óður, men
kommandanturin smálkaðist.

„Nei, Anna er borin til annað enn at vera
bóndakona. Hon ber sítt høvur, sum var hon
kongsdóttir,” helt hann ein dagin við prestin,
tá ið teir hittust úti á Reyni.

„Tað hava tygum kanska skyld í,” svaraði
presturin.

Várið 1615 var eitt hitt ringasta, sum
nakrantíð hevur verið í Føroyum. Nógvir
vóru teir, sum sjólótust, og mest sum allur
seyðurin doyði. Sorg og sagn vóru gestir í
nærum hvørjum húsum, og hartil kom

landfarsóttin: talan er um umfars-sjúku, helst týfus

bønarmaðurin: maður, biðin at arbeiða hjá øðrum ein dag ella kanska nakrar dagar fyri lön

svartafellið: ovurstórt seyðafelli, seyðurin nærur av-oyddur

svongdin. Lítið var at eta, og tey vóru nógv, sum doyðu í hungri. **Landfarsóttin** herjaði av tí versta, og eisini hon kravdi lív. Nærum hvønn dag ringdu kirkjuklokkurnar fyri líki.

Enn í mai lá kavin tjúkkur um alt landið, so ikki var hugsandi um at seta haka í jørð. Nú suffaðu bøndurnir og settu alt í Guds hond, men **bønarmaðurin** legði saman hendur og helt, at dómadagur kom skjótt og gjørði enda á øllum. Soleiðis vóru viðurskiftini, og soleiðis var hugsanarhátturin.

Sjáldan frættust á bygd og á útoyggjum tíðindi úr Havn, tí aldri var veður at fara hagar. Hendi tað seg, at onkur kom ferðandi haðani, so vóru tað einans ring tíðindi, tey høvdu at siga frá: Einkin korn var longur at fáa í handlinum. Tubbakið var uppi. Øll Havnin var útdeyð av landfarsóttini, ella **svartafellið** var í Húsahaganum og tílíkt. Tey, ið lýddu á, tey vendu eyguni til himm-als og suffaðu:

„Harrin gav, Harrin tók, Harrans navn verði lovað!”

Satt var, at seyðurin doyði frá hond í Húsahaganum, og viðurskiftini á garðinum

vóru alt annað enn góð. Bóndin sjálvur hevði ligið av landfarsótt og var júst uppafur komin. Tað var ikki meir enn hann ragg-
aði, so slakur var hann vorðin. Altíð hevði hann verið fámæltur og lúnutur, men nú bar av. Hann kundi sita yrkadagar og ikki tala til eitt menniskja. Hann var eisini farin at lesa „**Túsundtalið**“, at ganga javnan í kirkju og til altars – tað hevði hann ikki gjørt nógv av fyrr. Tey, ið kendu hann, hildu, at hansara **æviskeið** ikki mundi fara at vera langt.

Anna hevði verið um hann, meðan hann lá. Hon var á at líta, sum hon kundi **farið undir steinin** fyrsta dagin. Hon hevði havt tað strævið, tí hon var tann, ið alt hvíldi á, meðan hin gamli lá. Tó, tað var ikki slitið, ið hevði tikið roðan av kinnum hennara. Tað var ein **terandi** sótt, ið stjól bæði merg og hold – *longsilin*. Hon kendi seg sum hin tysta, ið liggur á bakkanum við eina kalda á og kann ikki fáa ein dropa av vatni.

Ein dagin var hon sum so ofta fyrr farin yvir á Skansaveg at hyggja eftir, um ikki okkurt skip sást í havsbrúnni. Hann mátti tó koma. Nú var várið so langt útliðið, og

„**Túsundtalið**“:

gomul donsk vísubók,
nógv avhildin í Føroyum

æviskeið: alt lívið, sagt um longdina á lívinum

farið undir steinin: doyð

terandi:
tærandi,
etandi seg inn í, støðugt avmaktandi

summarið byrjað. Kanska hann var komin og so burturgingin. Nei, tað orkaði hon ikki at hugsa sær. Hann kom, hann kom, um ikki í dag, so í morgin. Hon hugdi og hugdi, til reyðir ringar mólu fyri eygunum, so hon noyddist at lata tey aftur.

Sum hon nú stóð har og einki kundi síggja, kom kommandanturin spákandi. Hann var á ferð yvir á Skansan.

„Nú, Anna lítla, hvørjum skimast tú eftir?“ spurdi hann.

„Eftir ongum,“ hon vendi sær frá honum.

„Tað var løgið,“ helt kommandanturin, „at standa her og stara at ongum.“

Á, hon hugdi bara út í hav – henni longdist burtur hiðani.

„So, tær leingist, barn mítt, og tí er tað, at tú ert so afturfarin!“ Hann legði varliga hondina niður á høvd hennara og kíndi tí mjúka hárinum so eymt:

„Tú ert eins og mamma tín. Ein vøkstur, ið ikki hóskar her, tí hann saknar sól.“

„Mamma mín, kendu tygum hana?“ spurdi Anna bilsin.

„Ájú, hana kendi eg væl,“ svaraði krígs-

maðurin, „eins og tær longdist henni burtur hiðani, men hon slapp ikki, og tí doyði hon. Ája, ná farvæl, barn mítt,” hann rætti henni hondina og fór yvir móti Skansanum.

Men Anna stóð leingi og eygleiddi hann. Hon hevði altíð kent seg drigna móti hasum gamla, einsliga manninum. Hann hevði altíð verið so góður við hana – nógv betri enn pápi hennara var. So, hon líktist mammu síni! Undarligt, at pápin aldri hevði sagt eitt orð um hana – mundu tey bæði, pápin og mamman, hava verið so góð, sum fólk søgdu?

Um hetta og mangt annað hugsaði hon, sum hon gekk heim eftir Skansavegnum. Tað kendist sum ein lætti at kunna hugsa um okkurt annað enn hann, ið aldri kom.

Í endanum av mai mánaði fór veðrið at blíðka. Hann kom sunnaneftir við gróðri og sól, og av tí at veðrið batnaði, fingur fólk betri vónir um livilig kor. Tey veltu, ið áttu nakað at velta í, og bátarnir søktu havið. Hitt, ið farið var, var farið. Tað nyttaði lítið at sita og stúra og syrgja. Matur mátti fáast fyrst og fremst. Tey deyðu vóru nú einaferð

deyð.

fregnaðust:
spurdu

Seinasti dagurin í mánaðinum var avbera góður, og nógv bygdafólk var komið til Havnar. Eisini úr Suðuroy var bátur komin. Fólk **fregnaðust** eftir tíðindum haðani, men tað var sama søgan. Har hevði verið líka ringt sum aðrastaðni. Í mars mánaði var eitt skip rent á land og smildrað. Øll manningin doyði, og lík vóru rikin upp, og vápn funnin. Tað vóru slík vápn, sum írar og fransar nýttu, so har var eingin ivi um, at hetta var eitt ófriðarskip.

Fólk frøddust, tá ið tey hoyrdu hesi tíðindi. Nei, Gud hevði ikki gloymt tey, tað sást skilliga. Hann revsaði hvønn tann strangt, ið vildi gera seg inn á tey, ið verjuleys vóru. Tey hildu saman hendur og gloymdu alla ta neyð og allar teir vandar, sum tey fyri kortum høvdu verið í, meðan tey sungu: „Han hjælper Børnene sine.”

Ein var, ið ikki frøddist, og tað var Anna á Húsagarði. Nú kendi hon sær vissu fyri tí, hon so manga nátt hevði droymt. *Hann* var deyður, hann kom ongantíð aftur. Hon hugdi at ringinum og græt leingi. Men ikki vildi

hon, at onnur sóu sorg hennara. Hon vildi ekki, at hesi **trælsku** menniskjuni, sum hon livdi ímillum, skuldu tykja synd í henni og eymka hana. Tí bar hon sítt vakra høvur hægri enn nakrantíð fyrr. Eisini ansaði hon eftir at vera so væl klødd, sum gjørligt var.

trælsku:
malsjønku,
tvøru,
skáلكالigu

Sum summarið rann, var Anna meira og meira tunglynt. Hon bliknaði og **tærdist** dag frá degi. Fámælt og einslig var hon vorðin, skýggjaði helst fólk og græt í loyndum. Sjálvsagt straffaðu fólk hana fyri hennara atburð, og tey ryktir, sum gingu um hana, vóru ikki tey allarbestu.

tærdist:
svann burtur

Tað var um ólavsøkuleitið. Fólk var komið **til tings**. Veðrið var ruskut. Nærum hvønn dag regnaði tað, og Havnará var vorðin so stór, at eingin mintist hana størri. Skúmandi og goysandi kom hon oman úr Gundadali, og dunið av henni hoyrdist langa leið.

til tings:
(her) til
løgtingið,
sum var sett
á ólavsøku

„Slíkt hevur ein ikki vitað. Hetta man týða okkurt,” tutlaðu fólk sínámillum, og tey hugdu við ræðslu at ánni. Katrin hjá Hanusi hevði lovað ilt, tá ið hon í vár var **kákstrokin**, tí hon hevði stolið eitt lamb í Hoyvíkshaganum. Nú mundi tað illa fara at koma, tí

kákstrokin:
húðflongd
við koyrli á
bakið eftir at
vera bundin
til kák, t.e. til
træstólpa
(gomul
revsing)

**dugdi meira
enn at mata
seg:** dugdi
gand

*Sum summarið rann, var Anna meira og meira
tunglynt.*

Katrin **dugdi meira enn at mata seg.** Soleiðis gekk sleyið úr húsi í hús, og fólk vóru rødd. Anna gav hesum ongar gætur. Hon var troytt av øllum og ynskti einans, at hon mátti sleppa undir heilt.

Og so var tað eitt kvøldið, hon var farin niðan í hagan. Regnið oysti niður, men hon ansaði tí ikki. Hon setti seg á áarbakkan og hugdi at tí **froðandi**, gruggutu ánni. Sum hon sat har, gleið ringurin av fingrinum á henni. Hon leitaði eftir honum, men til onga nyttu. Ringurin var horvin.

froðandi:
skúmandi

Tung í huga setti hon seg aftur og hugdi at ánni, og tá var tað eins og sá hon ein bleikan mann. Hárið lá **sløkt** og vátt inn at kjálkum hansara. Hon helt seg kenna hann. Á, tað var jú hann, hann, ið hevði givið henni ringin. Og hon tyktist at hoyra hann siga:

sløkt: (her)
slætt, slenut

„Kom við mær, kom!”

Hon bliknaði av ræðslu. Sjónin kom nærri og nærri. Hon orkaði ikki at reisa seg og rýma burtur – so, nú tók hann hana í favn, og tað var við eitt, sum øll ræðsla hvarv. Hon tveitti seg í armar hansara, teir køldu, men so mjúkir, so mjúkir.

Áin fór dunandi omaneftir, og hennara

bylgjur vaggðu køldum, stirðnaðum líki.

Dagin eftir var Anna funnin niðri á Sandi. Andlit hennara var blóðsorað av tí, at streymurin hevði slongt hana móti klettum og smásteinum. Tríggjar dagar seinni var hon grivin, og presturin, harra Kristjan Petersen Morsing, helt eina vakra talu yvir hana. Hann helt, at mong fóru í grøvina við tungum krossi á herðunum, og Anna var óivað eitt teirra, tó eingin kendi sálarneyð hennara.

Húsagarðsbóndin var ikki so sorgarbundin. Hann hevði ongantíð yndað dóttur sína nógv. Men kommandanturin, sum eisini var í fylginum, hann turkaði í loyndum tárini úr eygum sínum, tí tað var ikki krígsmonnum líkt at gráta.

So endar søgan um Onnu á Húsagarði, men søgan um ringin er longri.

skipast
um: (her)
broystist

vesalig:
neyðarslig

Árini renna, og mangt **skipast um**, sum stundir líða. Havnin, sum tá bara var ein lítil, **vesalig** bygd, er vorðin hin størsta í Føroyum. Har sum fyrr var hagi, eru nú hús ella vældyrkaðar traðir. Eisini menniskjuni eru øðrvísi, bæði í sinni og skinni. Men stundum

kann eitt og annað henda, sum minnir okkum á ta runnu tíðina. Tað minnir okkum á, at tey, ið tá livdu, hava elskað og saknað eins og vit.

Tað var eitt summer fyri nøkrum árum síðani. Alt stóð í besta blóma, og gras, kornøks og eplaslokkar vaggaðu sær í blíða summerlotinum. **Traðarstykkið** vestan fyri tinghúsið var velt til urtagarð, og har stóð hópurin av vøkrum blómum, sum á latínskum máli eita *primula veris* – vársins fyrsta.

traðarstykk-ið: inngirt jarðarstykki til uppdyrkingar, burtur av haganum

Nakrar av hesum blómunum vóru ryktar upp, tí tær skuldu setast niður aðrastaðni. Ein av hesum blómurótunum var vaksin niður ígjøgnum ein ring av dýrum gulli. Í miðjunum á honum hevði ein steinur verið, men hann var nú burtur.

Fólk tosaðu sínámillum um, hvør ið mundi hava átt henda ringin, men eingin gitti tann rætta.

Hetta var ringurin hjá Annu. Tá eg sá ringin, mintist eg hennara søgu, ið eg hevði hoyrt sum barn, og sum eg her havi roynt at greiða frá.

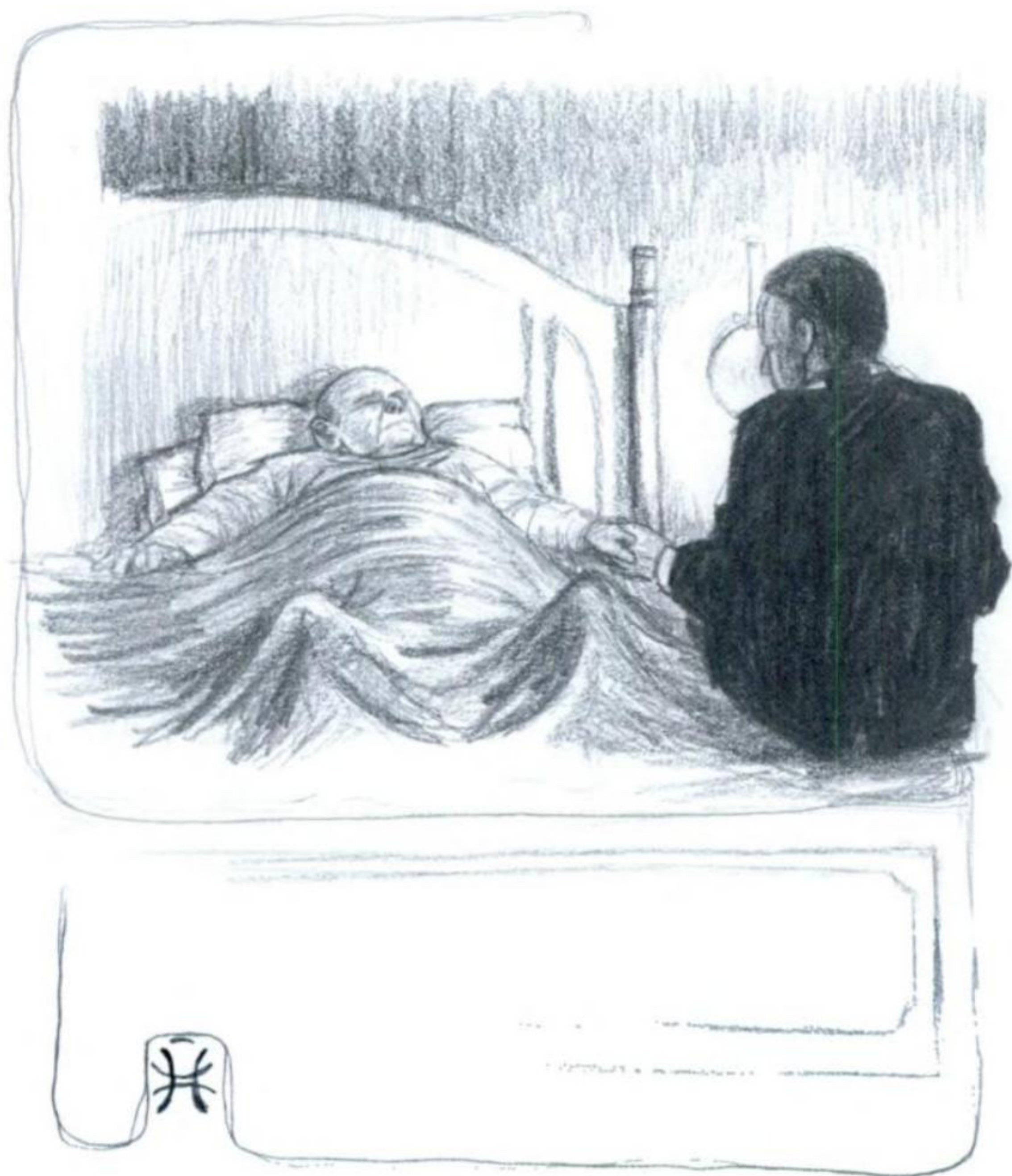
Á deyðastrá

Prestur sat í stovuni og las. Klokkan var farin um tíggjunda tíma, og hann var móður. Hann hevði verið burtur allan dagin og var nústani heimkomin. Ein prestur hoyrir meir og sær meir enn onnur fólk. Tá deyðin stendur á gáttini, tá sært tú lív títt fyri tær. Alt, sum tú hevur gjørt bæði av óndum og góðum. Og tá sendir tú boð eftir presti.

Gamli Andras var deyður. Í fimm ár hevði hann ligið í seingini, men nú hevði Várharra loyst upp fyri honum. Prestur hevði sitið hjá honum í dag, til hann slóknaði, tí hann tordi ikki at vera einsamallur. Prestur mátti halda hann í hondina, tí hann var bangin fyri at detta útav.

ítastu:
fremstu,
raskastu

Andras hevði verið av **ítastu** monnum. Hann var bæði hampuligur og siðiligur og hevði verið eitt prýði fyri bygd sína. Konan bar honum alt gott, og tað sama gjørdu børnini. Hann var so spakur, at ein visti ikki av honum. At hann ikki tordi at ganga úti í myrkri, og at ljós mátti brenna inni hjá honum um náttini, tí tagdu tey við.

Men soleiðis hevði hann ikki altíð verið. Hetta kom á hann árið fyri, sum hann giftist. Tað var sama árið, sum Heini á Hólum datt oman. Fólk høvdu tosað nógv um hesa vanlukku, ið tóktist mongum ein gáta.

lystur:
fragd, frøi,
frygd

Anna við Á var vakrasta genta í bygdini. Allir teir ungu dreingirnir gingu óðir eftir henni, og satt at siga, so visti hon ikki, hvønn hon skuldi taka. Henni dámdi best Heina á Hólum, men Andras í Búð var eisini so fittur og fryntligur. Hann átti eitt fram um Heina, hann dugdi betur at kvøða. Tað var ein **lystur** at dansa, meðan Andras skipaði. Hansara rødd var so klár og rein, at fótaferðin gjørdist so løtt og næstan flúgvandi. Tað kendist, sum var ein borin gjøgnum stovuna.

Teir vóru vinmenn, teir báðir Andras og Heini. Teir plagdu at søkja fuglabjörgini í felag, tá ið fleygingartíðin kom.

Andras var góður við Onnu. Ja, ofta hugsaði hann, at fekk hann ikki hana til konu, so var hann ikki mentur at liva. Men hann helt seg síggja, at hon heldur vildi hava Heina, og tað píndi hann.

Hann fekk ikki sovið um náttina fyri undarligum tonkum.

Legði hann eyguni saman, so hoyrði hann kirkjuklokkurnar ringja. Tá sá hann brúðarskara ganga fram eftir vegnum – og so var hann inni í kirkjuni. Har framman fyri altari-

num stóðu tey bæði lið um lið, Anna og Heini.

Hann gjørdist bleikur av slíkari hugsan. Hann mátti hava vissu fyri, at Anna ikki vildi hava seg. Eitt kvøldið fylgdi hann henni heim, og tá bað hann hana verða konu sína.

Hon hevði kanska væntað hetta. Hon hevði tí eisini hugsað um, hvussu hon skuldi svara. Tað var hvørki nei ella ja, men nakað mitt ímillum. Hon segði seg ikki vita, hvønn hon var betri við, hann ella Heina. Hon vildi tí steðga við at svara.

Ja, ja, hann skilti hana fullvæl. Hon vildi ganga leys eini tvey ár og so giftast við Heina. Skuldi hann fáa hana, so mátti Heini av vegnum.

Hann gekk leingi og hugsaði um hetta. Í fyrstani ræddist hann seg sjálván, men sum frá leið vandist hann við tankarnar. Hann hugsaði beinleiðis um at drepa Heina. Hann kundi t.d. fara út at rógva við honum og tveita hann fyri borð. Hann visti, at hann var mentur at gera hetta, tí hann var sterkari enn Heini. Tó hesum gavst hann við. Hann mátti

*Hon segði seg ekki vita, hvønn hon var betri við,
hann ella Heina*

jú sjálvur koma til lands, og hvat skuldi hann siga, tá ið Heini ikki var við?

So hugsaði hann um at gera stóra veitslu. Hann skuldi bjóða Heina í veitslu og geva honum so nógv at drekka, at hann hvørki kundi ganga ella standa. So, tá ið allir gestirnir vóru farnir, skuldi hann fylgja honum heim. Áin var stór og djúp, og einki træverk var á brúnni. Honum nýttist bara at geva Heina eitt lítið skump, so lá hann har.

Men eisini hetta helt hann vera **óráð** at gera.

óráð: ikki ráðiligt, skilaleyst

Hann kundi ikki lata Heina fara heim við ongum fylgi, tá ið hann var so drukkin. Hann mátti sjálvur hava fylgt honum og so koyrt hann í ána.

Nei, heldur ikki hetta bar til. Hann hugsaði og hugsaði. Hann royndi skjótt eitt, so eitt annað, men einki kundi nýtast.

Hann var heilt sjúkur av hesi hugsan. Legðist og lá í fleiri dagar. Tað var, sum eitt var brotnað innan í honum, og tað kundi aldri verða heilt aftur. Hóast hann gekk sjúkur av hesi hugsan og ætlaði at taka Heina av døgum, so var hann tó líka góður við hann.

Summarið var komið. Menn fóru at sækja fuglabjörgini, og sum vant vóru Andras og Heini saman. Teir søktu eitt berg, sum eingin hevði søkt í fleiri ár. Menn vóru bangnir fyri omanlopi. Tríggir vóru farnir, seinast teir royndu har fyri átta árum síðan.

Andras var sloppin av við sínar tungu tankar. Sjúkan hevði hjálpt honum. Hann var mentur at hugsa um Onnu sum nakað ljóst og vakurt. Einaferð var tað alt fyri tær, men nú er tað bliknað burtur í einki.

Teir fóru avstað ein morgun í **sólarrenning**. Veðrið var soleiðis, at teir væntaðu sær nógvan fugl. Teir tosaðu um, hvat hinir mundu fara at siga, tá ið teir báðir komu aftur við slíkari veiðu.

Fittliga langt var at ganga. Teir komu ikki á staðið, fyrrenn okkurt um tríggir tímar vóru farnir, og tá vóru teir **givnir**. Teir lögdu seg uppi á **upsini** at hvíla seg.

Sólin sá beint á teir, har teir lógu. Har var ógvuliga heitt, og báðir sovnaðu. Andras var hin fyrri, sum vaknaði. Hann sá Heina liggja heilt uttarlaga, og sum eitt skot fór tað ígjøgnum hann, at nú fór at bera til. Hann

sólarrenning: tíðarbilið, tá ið sólin rísur, sólarriis

givnir:
(her) móðir

upsini:
vallað
hallandi
lendi oman
móti egg,
ovast í
berginum

skuldi lúra seg yvir at Heina og bólta hann útav. Tað var skjótt gjørt, og eingin kundi gruna nakað. Heini var fallin í bjørgunum, tað var alt. Verðin fór at halda fram eins og fyrr, og brátt var hin deyði gloymdur.

Spakuliga reisti hann seg og fór yvir at Heina og gav seg til at skúgva hann út av upsini. Heini vaknaði. Hann hugdi upp á Andras við bilsnum eygum. Hann var hálva-vegna í ørviti. Tá ið hann sá tað ónda, ið var í andlitinum á Andrasi, visti hann, hvat hin ætlaði.

„Jesus náði meg, hvat er tað, tú gert,” spurdi hann.

Hetta vóru hansara síðstu orð. Andras skúgvaði hann útav.

Hann stóð og eygleiddi hann, meðan hann fór bóltandi oman gjøgnum bergið. Fuglurin fleyg úr berginum. Skríggjandi og gorrandi helt hann leiðina úteftir. Andras stóð burtur í øðrum heimi. Hann visti ikki reiðiliga, hvat hann hevði gjørt.

Nú sá hann, hvussu Heini smell í helluna har niðri. Tá fór tað ígjøgnum hann, at hann av egnum fríum vilja hevði verið manni at

bana. Túsund tankar mólu í hansara heila. Fyrst hugsaði hann um at stoyta seg sjálfvan útav. Men so fór hann at hugsa um Onnu. Hon skuldi vera kona hansara – hann skuldi giftast við henni.

"Jesus náði meg, hvat er tað, tú gert," spurdi hann.

Hann kvikaði sær heim aftur. Og hann undraðist yvir, at hann kundi gera tað. At hann kundi fara inn har uppi á Hólum og siga frá vanlukkuni.

Heini var farin leysur niður í bergið. Hann hevði snávað á og hevði mist fótafestið og var farin á sjógvin.

Tey tóku tað nú so toluliga. Har var bátur sendur av stað at leita eftir líkinum; men tað varð ikki funnið.

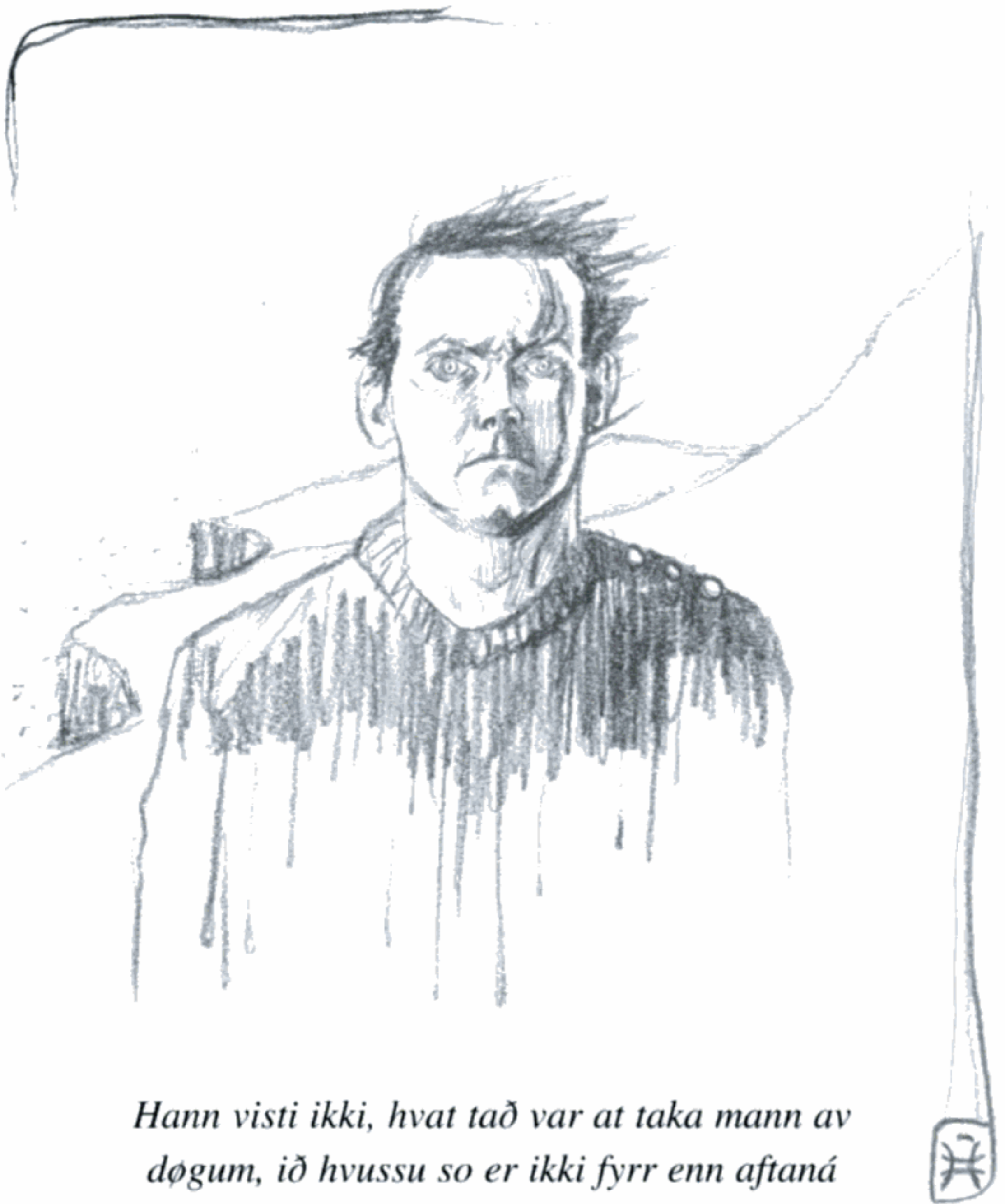
Anna og Andras giftust árið eftir.

Andras hevði gingið og goymt alt hetta inni við seg sjálfvan. Men tað hevði pínt hann. Hann hevði so at siga ikki havt ein glaðan tíma síðan tá. Einsamallur tordi hann ikki at vera. Serliga var tað í myrkri, at allir teir undarligu tankarnir komu. Tá sá hann Heina fyri sær, sum hann var í teirri løtu, hann fór útav. Hann hoyrði hann siga:

„Hvat er tað, tú gert?“

Ja, visti hann, hvat tað var, hann hevði gjørt? Nei, hann visti tað ikki. Hann visti ikki, hvat tað var at taka mann av døgum, ið hvussu so er ikki fyrr enn aftaná.

Men tá fekk hann eisini av at vita. Á

Hann visti ekki, hvat tað var at taka mann av døgum, ið hvussu so er ikki fyrr enn aftaná

deyðastrá kundi hann ikki tiga longur. Nú mátti hann siga presti frá tí, hann hevði gjørt...

Presturin reisti seg og fór yvir at bókahillini. Hann tók eina bók og blaðaði í henni, so setti hann hana frá sær uttan at lesa. Hann

var burtur í øðrum heimi, men hann hugsaði slettis ikki um Andras og hansara sálarangist.

Nei, tankarnir fóru langt aftur í tíðina. Hann mintist, tá ið hann sum ungur prestur kom til bygdina. Hann mintist, hvussu hann tá hevði troystað tvey gomul fólk, ið høvdu mist teirra einasta son. Tá grunaði hann ikki, hvussu tilgongdin hevði verið. Hann hevði sagt við tey, at Andras, vinmaðurin, skuldi verða teimum í sonar stað. Á ja, sum slíkt kann taka seg undarliga upp.

Hann, ið hevði dripið sonin, skuldi vera í sonar stað. Kundi menniskjað sæð inn í sálarbotnin hjá hvør øðrum og kent tær kenslur, ið vóru har, so høvdu vit kanska ikki verið so trygg, sum vit eru.

Prestur settist aftur, men hann las ikki. Pípan var kólnað út, men hann ansaði ikki eftir tí. Tankarnir fóru so víða. Hann hevði sæð so nógv. Og hann hevði eisini hjálpt so mongum yvirum, mongum, ið ikki torðu at vága ferðina. Nú hevði hann eisini hjálpt Andrasi. Um trýggjar dagar skuldi hann kasta jørð á hann og halda líktalu...

Tjóvurin

Hann hevði næstan mist andan, so leingi hevði hann verið undir kavi. Nú lá hann púra stillur í vatnskorpuni og hvíldi seg. Bara nøsin kom uppundan.

Sum tað var svalandi og fjálgt at liggja her, so langt burtur frá øllum larmi og púra einsamallur.

Hann hugsaði um deyðan, og um hvussu tað mundi vera at drukna. Hann hevði hoyrt, at lættari deyði var ikki, og hann helt, at so mundi vera. Um hann nú læt seg søkka og lá eina løtu stillur á botninum, so doyði hann. So var alt endað – og so var alt gott.

Henda hugsan fekk slíkt vald á honum, at hann mátti ríva seg leysan frá henni og svimja í land. Meðan hann nú sat á einum kletti og læt sólina turka seg, fór hann aftur at hugsa um deyðan. Tá stóð alt klárt fyri honum, bæði, at hann hugsaði so, og hví hann hugsaði so.

Hann var farin heiman um morgunin við teirri vissu hugsan, at hann skuldi gera enda á sær sjálvum. Tíggju ferðir heldur vildi hann tað enn falla í rættarins hond. Hann hevði stolið, og hvørja løtu kundi hann vænta bátin úr Havn. Og tað versta av øllum var tað, at hann hevði stolið frá manni, ið átti minni enn hann sjálvur.

Hann var farin inn í stovuna hjá mann-

gáloysið:
tankaleyst

inum. Har lógu hundrað krónur á borðinum. Tað var eisini út av lagi **gáloysið** ikki at læsa dyrnar, tá ið hundrað krónur lógu á borðinum. Eingin var inni – og hann tók pengarnar. Eingin kundi gruna, at tað var hann, sum hevði stolið, tí hann átti jú so nógv. Men tað var komið soleiðis yvir hann. Hann mátti gera tað. Hann kundi ikki lata vera.

Og hann var sæddur. Hann visti tað. Hann kundi síggja tað á bygdarfólkinum. Tey gingu øll av vegnum fyri honum, og so hugdu tey eisini so undarliga upp á hann, sum vildu tey sagt:

„Har gongur tjóvurin. Har gongur hann, ið hevur meira enn nokk av øllum, og so – stjelur hann.”

Í dag kom fútin, og so varð hann settur í **skansan**.

skansan:
(her)
fongsul

Hann settist at lata seg í skjúrtuna. Á, tann skomm, tann herviliga skomm! Hon bøttist ikki aftur. Alla ævi sína skuldi hann vera ein merktur maður. Hann slapp sær í buksurnar, hosurnar og skógvarnar, so fór hann til gongu heim aftur.

„Ross, lús og fjandi,” mutlaði hann fram

fyri seg, meðan hann gekk heimeftir, „tú hevur ikki so frægt dirvi, at tú torir at taka teg sjálvan av døgum. Á tví, tví.”

Hann spýtti og **skelkti** at sær sjálvum.

„Tjóvur, tjóvur,” mutlaði hann.

Hann hugdi út á fjørðin. Har kom ein bátur rógvandi inneftir. Báturin úr Havn, hugsaði hann, so verður rættargongd.

Og knappliga kom hann at hugsa um alt, sum stóð hann uttanfyri sjálvur.

Hann sá stóru stovu fyri sær. Hitt reyðmálaða borðið stóð mitt á gólvinum. Fútin sat framman fyri tí og var strangur á at líta. Yviri við dyrnar stóð ein politistur, meðan hann sjálvur stóð og segði frá øllum.

Hann krympaði seg saman av skomm.

Hann vendi við og gekk oman aftur í fjør-una. Hann kom beint fram á gjónna, sum segðist at vera botnleys. Har settist hann. Gjógvin gekk inn í fjallið, og har inni hevði eingin verið. Har mátti vera gott at liggja.

Hann tveitti seg úti. Klæðini tyngdu eitt sindur, men hann dugdi væl at svimja, so tað gjørði ikki petti. Hann svam beint inneftir. Hann svam so langt, at hann føldi, hvussu

skelkti:
snerkti,
gálvaði

ljósið kámaðist burtur. At enda var heilt myrkt.

Tá læt hann seg sækka – djúpt, djúpt niður.

Áin

I.

Áin gevur bygdini **yvirbrá**. Stór og breið rennur hon beint oman gjøgnum bœin og fram við kirkju og kirkjugarði.

yvirbrá:
útsjónd,
serstakan
dám

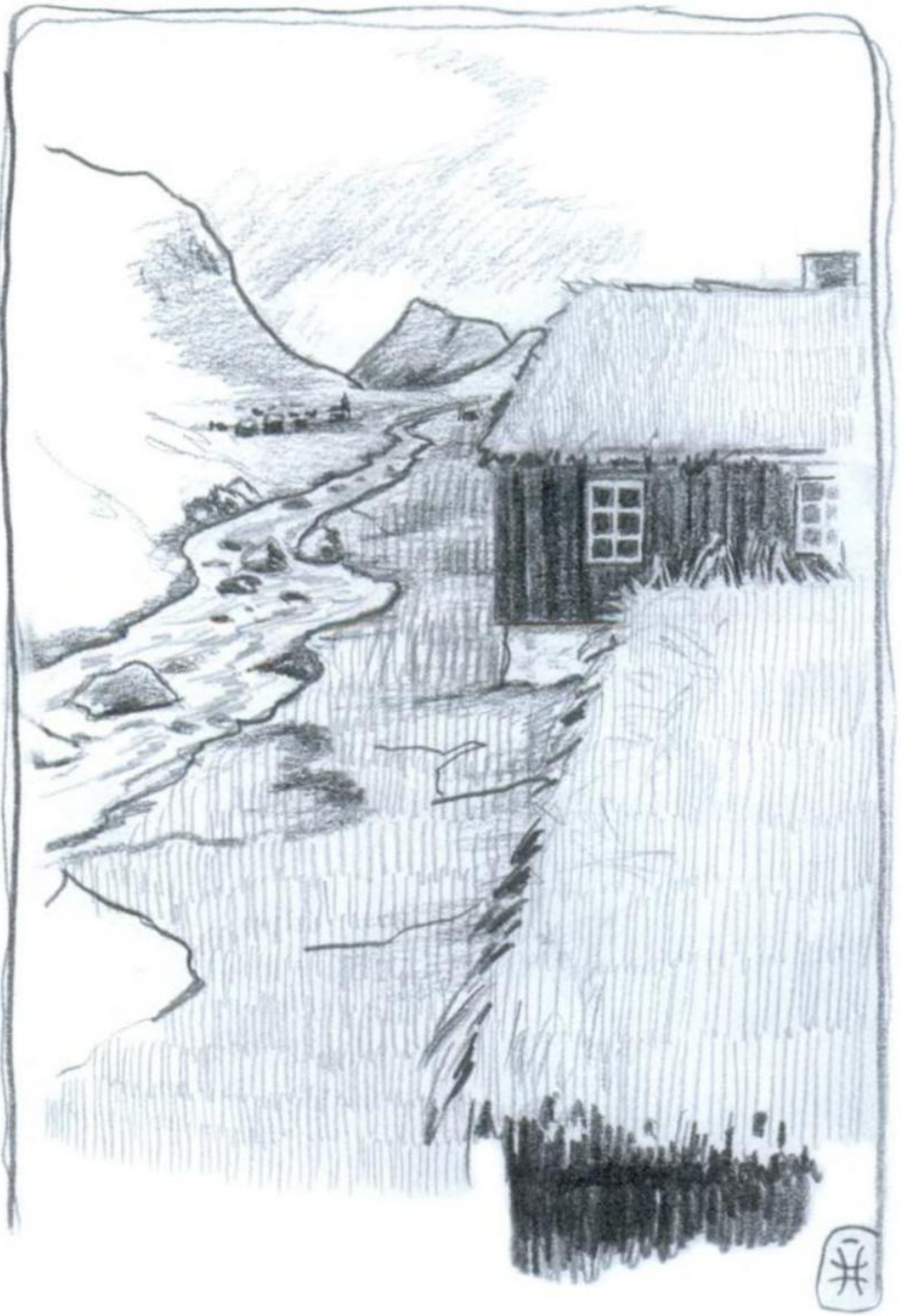
Hon hugtók hin fyrsta mannin, sum setti búgv her.

Hann fór oman at ánni, setti seg á áarbakkan og hugdi eftir bylgjunum. Hann sá tær hvørva í vágini eina fyri og aðra eftir, og áðrenn hann visti av tí, var hann bundin. Hann var so bergtikin, at hann ikki var mentur at flyta burtur, men mátti verða verandi har til sín deyðadag.

Stutt frá ánni setti hann hús síni. Og áin sang fyri honum, hansara børnum og børnum teirra, sang vøgguljóð og gravsálm, alt líka væl.

Tað var, sum tey øll høvdu drukkið áarljóð í seg. Tað hoyrdist á talu teirra, ið var mjúk og leikandi, og tað kendist í eygum teirra. Tey áttu nakað súgvandi trøsligt, sum dró og bant.

Áin var vorðin sál teirra. Skiftandi sum

froðandi:
skúmandi

hon var lyndi teirra, skjótt blítt og droym-
andi, og so vilt og **froðandi**.

Á vetrardegi, tá ið kavin lá tjúkkur í erva og neðra, og glerið glitraði, og norðanættin bar kulda á land, tá kendist áin teimum óhugnalig. Hon var sum deyð. Men góðveðursdagar um várið, tá kendist nakað kátt og leikandi yvir henni. Hon svassaði og tutlaði, og oman fyri garðarnar dunaði hin stóri fossurin, so tað hoyrdist sum torusláttur:

Fram, fram, lív er ríkt, lív er vón.

Og tað, at lív er vón, tað kendist bæði á dreingjum og gentum. Í teirra eygum brosaði nakað **hulisligt**, sum sóu tey **óánaðar** víddir.

Um summarið settu tey gomlu seg út fyri dyr. Har sótu tey í hugnaligum práti og mintist sínar ungu dagar, tá ið áarlongsulin var yvir teimum. Serliga var tað um kvøldið, tá ið mjørkin fjaldi fjøllini í erva. Foldin var tá grøn av grógvandi grasi, gul av **veiggjandi** sóljum, hvít av stillisligum summardáum, og hin stóri fossurin var tá mestsum tagnaður. Tá **kveittu** mong oman at ánni, hon, sum hevði sæð alla teirra gleði og alla teirra sorg.

hulisligt:
hálfjalt,
loyndarsamt

óánaðar:
sum tey einki
vistu um

veiggjandi:
aldandi,
sveiggjandi

kveittu:
hugdu á
skák, rendu
eyguni
kvikliga

Soleiðis var bygðin, tá ið Ragnhild var borin í heim.

gørðunum:
(her)
bøgørðun-
um, sum
eru mark
ímillum bø
og haga

Pápin var stórbóndi og búði tætt uppi undir **gørðunum**. Hann sat mitt í áarfólkinum. Hann var lættur til gleði og lættur til sorgar. Mamman var ættað úr eini bygð, sum lá eystan fyri fjøllini. Haðani kundi ein síggja langt út á havið. Hon var meira trygg og meira hugsanarsom enn maðurin.

Ragnhild líktist báðum, men haraftrat hevði hon fingið nakað sterkt. Tað gjørði, at hon longu í barnaárunum var hin fyrsta í øllum.

Og tá hon var vorðin vaksin genta, var tað sjálvsagt, at dreingirnir flokkaðust um hana. Men hon vildi ikki binda seg aftur at nøkrum, bara vera saman við øllum. Og hennara leikur var sakleysur og meinaleysur. Hon vildi ikki volda nøkrum sorg.

oyri:
sandslætti
ella
sandtangi
fram við
strondini
ella út í
sjógv,
serstakliga
við áarósa

II.

Tá ið áin er komin fram við kirkjugarðinum, rennur hon á eina stóra **oyri**. Hon hevur roynt at koma sær ígjøgnum oyrina, men har er hart, so hon gavst og rann uttanum.

Á hesi oyrini stóðu handilshúsini hjá Dániali Mikkjalssyni.

Tað er ikki sjáldsamt, at menn, sum fara til sjós, verða eins og havið. Teir byrja við at undrast á havsins **megn** og ørsku. Eyguni eru stór og spyrjandi, munnurin gloppar eitt vet, og tað kenst, sum veikleiki er yvir einum. Men sum frálíður verða eyguni hvøss, og varrarnar samanbitnar. Tá er ein vorðin eins og havið, sterkur, treiskur og ótemjandi.

megn:
vanliga sagt:
magn, t.e.
megi

Soleiðis var keypmaðurin niðri á Oyrini. Á ungu døgum sínum hevði hann siglt úti í stóru verð og vunnið sær nógvar pengar. Fyri hesar pengar reisti hann húsini og giftist stutt aftaná við einari ríkari bóndadóttur.

Hann var ikki ættaður úr bygdini, hesin Dánial, men tað var hon. Tey bæði hjúnini, ið ikki altíð samdust, sum hjún eiga, áttu sonin Svein.

Hann var um somu tíð á og *hav*. Ein sera vakur unglíngi var hann og hartil ríkur, tí hann fór at fáa stóran arv. Krambúðin lønti seg væl, og hann var einasta barn.

Hann hevði fingið hug á Ragnhild, og hon

á honum. Tey kendu seg drigin hvørt at øðrum, hesi bæði samansettu mannabørnini.

Tað er nú ikki at undrast á. Heldur má tað undra, at hvørki pápi hennara ella pápi hansara vildi, at tey bæði skuldu koma saman. Av hvørji grund, ja, tað er fjalt fyri mær. Men onkur vildi vera við, at á teirra ungu døgum vóru báðir góðir við somu gentu. Tað var nú Einar, pápi Ragnhildar, sum fekk hana. Harav **ókst** stríð og hatur.

ókst: vant
upp á seg,
eykaðist

Teir tosaðu ikki hvør við annan. Hittust teir á almannavegi, skákaðu teir av fyri hvør øðrum. Og hóast tað var langt at ganga til næstu bygd, keypti Einar allar handilsvørur haðani. Tað kundi aldri falla honum inn at fara oman á Oyrina.

III.

Móti kvøldi leggja allar urtir bløðini saman og sova mettar av sól, men meðan tær sova, vætir døggin rót og blómu.

Móti kvøldi stillast allir stormar, sum um dagin herjaðu sálina. Tá fær hon ró, og tá vakna allar tær náttarkenslurnar, sum hava ligið í dvala, meðan sólin skein.

Og tær gera mangan, at ein ikki kann sovna. Longsilin verður ov sterkur, hann dregur út, og ein má fylgja honum. Tá er tað, at hin stilla náttin talar, og ein kann hoyra náttúrunnar hjarta og kenna seg eins og hon. Í sovorðnum lötum er ein ríkari enn allir heimsins kongar og keisarar.

Ragnhild lá og vendi sær í seingini. Hon kundi ikki sova. Henni tóktist, at tað var so kvalið inni. Hon lá ikki og hugsaði um dagin, sum hevði verið ein sera vakur summardagur. Heldur ikki hugsaði hon um vøksturin, sum var av tí besta, nei, hon hugsaði um Svein, sum átti allan hennara hug.

Hon visti væl, at tað var vónleyst at hugsa um hann. Pápin hevði sagt henni, at tað aldri kundi verða tey bæði, men hon elskaði hann kortini. Hon rætti armarnar út frá sær, fevndi fram fyri seg, sum var tað Svein, hon fevndi.

So lá hon still eina løtu. Nei, svøvnur kom ikki í hennara eygu. Hon legðist at biðja Faðirvár – einki batti. Nei, hon mátti fara upp aftur, tað vóru einastu ráðini. Hon á fótur, fram at vindeyganum, letur tað upp og toyggir seg út yvir karmin.

*Hon rætti armarnar út frá sær, fevndi fram
fyri seg, sum var tað Svein, hon fevndi.*

Summarnáttin streymar inn. Angi av **reinfann** og øðrum urtum, og frískur áarangi fyllir kamarið. Hon andar djúpt og drekkur seg ótysta.

reinfann:
planta, av
eini slekt í
kurvablómu-
ættini

Hinu megin áanna ljóðar eitt blítt kvæði. Har stendur hin blíðoygdi Sveinur, hann, ið eigur alla hennara sál. Tað er hann, ið kvøður:

*Áin suðar, blíðan
bylgja kemur, bylgja doyr,
vænt hon kvøður, hoyr og hoyr,
vitt um vøllin víðan.*

So tagnar kvæðið. Áin suðar so blíð. Ragnhild má svara, hon má, **vertin á**, um nakar vaknar. Og hon syngur yvir um áanna:

vertin á:
sektin á, tað
ger tað sama

*Sveinur, Sveinur reysti,
kom til mín, kom til mín.
Hoyr nú syngur Silvurlín,
hon, sum tú tær festi.*

Og hann kemur yvir um áanna. Lættur loypur hann stein av steini, og brátt stendur hann undir vindeyganum. Tá teskar hon:

„Góðasti tú, lat meg fevna teg um aldur og allar ævi, fevna teg til mín doyggjandi dag.”

Og hann svarar:

„Stillisliga hittast vit á loynifundi, eingin grunar, og eingin sær.”

Tey hálsfevnast. Varrarnar mótast í einum heitum ástarkossi.

Tað er eins og áin kvøður stillisligari enn fyrr, eins og hon kvøður um eydnu. – Bylgja kemur, bylgja doyr. –

IV.

Tað er eitt uppstandilsni niðri á Oyrini. Hin gamli Dánial er í luftini, tí tað er komið út í orð, at Sveinur og Ragnhild uppi undir Gørðum hittast í loyndum. Hann bannar verri enn ein turkur.

„Nei so hin versti forteri meg! Aldri skal tann løta koma, at sonur mín skal hava Ragnhild til konu. Eg eri so sanniliga harri í mínum egna húsi, tað skalt tú fáa at kenna. Vilt tú ikki gera, sum eg sigi, so skal eg senda teg út av landinum.”

Sveinur svarar ekki aftur. Hann situr bara og smílist, men hetta smílið ger hin gamla enn meira illsintan. Hann trampar í gólvið.

„Hvat fanin situr tú har og flennir at, títt **býtisbarn**? Tað var betri, at tú hugsaði um nakað annað enn at ganga og renna við tí fyrstu tí bestu teysini, sum tú bert eyga við.”

Men hetta skuldi hann ekki havt sagt, tí nú spann øði í Svein. Hann leyp á fótur, tók aðra hondina í bringuna á pápanum, slongdi hann yvir at vindeyganum, so albogin fór út ígjøgnum. Ein rútur singlaði niður í túnið og fór í smæsta smildur.

Tað var bæði havódn og áarføri. Hin gamli var ovfarin, stóð eina løtu og gapaði. Tað var leingi, áðrenn hann vann málið aftur. Men tá segði hann:

„Tú hevur lagt hond á pápa tín. Tað skal vera tær **til** skammar og **skemdar**.” Hann fekk ekki sagt meir, so illur var hann.

Men nú var øðin gingin úr Sveini. Hann hugdi yvir at pápanum og undraðist á, at eitt slíkt menniskja, ið var so ónt og so kraftarleyst, skuldi vera pápi hansara. Hann vendi sær frá honum, og uttan at siga eitt tað

býtisbarn:

(her) óargadýr; upprunaliga: eitt huldubarn, sum huldufólk (í loyndum) lögdu menniskjum í vøgguna og tóku mannbarnið til sín í staðin

til skemdar:

til vanæru

einasta orð fór hann út og læt hurðina stillisliga aftur.

Eisini uppi undir Gørðum er ódnarveður. Einar var vaknaður av teskinum, og júst tá Sveinur fór úr vindeyganum, kom hann inn í kamarið. Men hansara lyndi var ikki sum tað hjá Dániali. Hann hugdi háðandi at dótttrini og segði bara:

„So, tú ert ein slík,“ so fór hann út og læt hana standa einsamalla. Orð pápans brendu hana inn at sálini. Nógv heldur vildi hon, at hann hevði skeldað hana, tí hetta kendist so pínandi sárt.

Dagin eftir tosaði eingin við hana. Tað var, sum var hon ikki til. Um hon vildi tosa, so **øntu** tey ikki aftur. Soleiðis gekk allur tann dagurin, og tá hon um kvøldið skuldi fara til songar, segði Einar:

„Tú skalt ikki longur sova har inni í kamarinum. Eg havi flutt songina upp á loftið.“

Ta náttina græt Ragnhild seg í svøvn.

øntu:
svaraðu
(serliga
sagt nokt-
andi: øna
ikki aftur =
hirða ikki
at svara)

V.

Menninskjuni royna at byrgja fyrri ánni, so tey betur kunnu nýta hennara megi. Tey byggja flaggarðar móti havinum, so tað ikki skal bróta inn yvir landið og **týna** verk teirra.

týna: oyða, oyðileggja

Og tað kann eina stund tykjast, sum bæði á og hav eru vorðin kúgað. Menniskjuni kenna seg tá trygg og undrast á alt tað stóra, sum tey hava gjørt. Tey halda seg vera heimsins harrar, sum bæði lívleys og livandi mugu boyggja seg fyrri. Tey kenna seg, sum ráða tey øllum.

Men best, sum tey eru tryggast, tá kann nakað henda, ið tey ikki høvdu væntað. Hav-ið brýtur flaggarðin, og áin spreingir **tippini** og floymir yvir landið. Alt verk av manna-hondum skolast burtur, og landið er oyðið sum á fyrsta skapanarmorgni.

tippini: har, sum áin er tipt, so at vatnið ikki rennur frá

Kærleikin millum Svein og Ragnhild vaks enn meira av tí, at roynt varð at kúga hann og seta honum mark, og samstundis vaks eisini hatrið millum Dánial og Einar. Teir toldu ikki so mikið sum roykin hvør av øðrum.

So hendi tað ein dagin, tá ið Sveinur var

farin niðan undir garðarnar at hitta Ragnhild, at Einar beitti hundin eftir honum. Sveinur treiv um kvørkrarnar á hundinum og slongdi hann oman í ána, har hundurin mátti láta lív.

um reppið:
akkurát
ikki so

Í somu løtu, sum Sveinur gjørdi hetta, kom ein steinur singlandi so tætt fram við vanganum á honum, at tað var **um reppið**, at hann fekk steinin undir oyrað. Tað var Einar, sum kastaði steinin. Sveinur mátti venda við aftur. Hann helt ikki, at tað var ráðiligt at halda fram.

Tá ið gamli Dánial frætti hetta, varð hann so glaður, at hann sendi mann niðan at takka Einari fyri verkið. Men Einar rendi mannin á dyr og bað hann heilsa Dániali, at um hann ella sonur hansara nakrantíð komu inn um hansara mark, so skuldu teir ikki rósa av ferðini.

Dánial var so illur, at hevði hann fingið fatur á Einari í teirri løtuni, so hevði hann stungið hann. Nú mátti hann hjálpast við at slíta høvdið av eini dunnu hjá honum, sum var vilst oman á Oyrina.

Morgunin eftir hekk hon og slongdist

uppi í flaggstongini hjá Dániali. Hvør, ið hevði útint hetta verk, var ikki ringt at skilja.

Dánial goymdi dunnuna.

Sveinur og Ragnhild hittust uppi undir fossinum. Har kom sjáldan fólk, tí pátrúgvín, sum fólk høvdu fingið prentað inn frá barnsbeini, segði, at bæði **hulda** og **nykur** hildu til har uppi. Og hvør ivaðist í, at tað var, sum tey gomlu søgdu?

Har uppi var friður – tað var so hugnaligt at sita undir teim stóru klettunum. Teir toygdu seg út yvir ána, sum har, ið hall var, rann í stríðum streymi.

Men tey kundu bara hittast um næturnar, tá ið fólk lógu í fasta svøvni. Annars vildu fólk **fregnast** og siga frá.

Meðan hitt bleika summarnáttarlýsið lá sum ein mjúk hond yvir heygum og **hólum**, vuksu teirra kenslur og gjørdust sterkar har uppi undir hinum dunandi fossinum. Á somu tíð vaknaði tað treiska og ótemjandi, sum tey høvdu arvað frá fedrunum. Har uppi gjørdust kossarnir meira og meira eldandi fyri hvørja ferð, tey hittust. Tey svóru hvørj-

hulda: (her móguliga) huldukona; upprunaliga ein yvirnatúrlig vera

nykur: yvirnatúrligur skapningur, líkur hesti, ið segðist liva í áum og vøtnum

fregnast: spyrja

hólum: smáum heygjum

um øðrum trygdareið og lovaðu ikki at skiljast fyrr enn á deyðastund.

Eina náttina kom maður eystur um fjøllini. Hann gekk fram við ánni og hugsaði bæði um nyk og huldu. Og tá ið hann kom at fossinum oman fyri **bøgarðarnar**, kundi hann ikki bara sær, men mátti hyggja niður yvir ána. Bakkin er høgur – og har niðri á **breytini**, har sá hann, ja, so sanniliga sá hann bæði nyk og huldu. Sótu tey ikki og hálsfevndust! Hann vildi ikki trúgva sínum eygum. Hann var ikki vanur at síggja trøll. Hann blundaði eina stund, sum fyri at fáa sjónina at hvørva. Men hon hvarv ikki.

Hann var ræðsluslugin og tók til beins. Hann tuskaði heim í bygdina. Har vakti hann fólk uppi undir Gørðum og greiddi frá tí, hann hevði sæð.

Einar grunaði ilt. Hann fór í stundini upp á loftið, har Ragnhild svav – songin var tóm.

„Hm, hm,“ mutlaði hann fram fyri seg. „Hasin nykurin og handan huldán munnu vera løtt at kenna.“ So legði hann seg aftur.

Um morgunin tosaði hann leingi við Ragnhild.

bøgarðarnar: grótgarðar, sum gera mark ímillum bø og haga

breytini: gjørd gøta ella vegur, brúgv

Stutt eftir hetta varð hon send burtur. Summi hildu, at Einar beinleiðis hevði koyrt hana út. Eisini Sveinur fór heiman. Tað segðist, at hann var farin at sigla úti í stóru verð, men eingin visti nakað vist.

Tað var bæði fyrstu og síðstu ferð, at nykur og hulda góvu seg til sjóndar uppi undir fossinum.

VI.

Sleyið gekk hús úr húsi, sjálvsagt í loyndum, tí eingin tordi at siga bart út, at Ragnhild mundi vera uppá vegin.

Hví var hon annars send burtur úr bygdini, og tað so knappliga? Og hví var eisini Sveinur rýmdur? Jú, jú, her búði okkurt undir, tað var vist.

Dánial segði einki, tá ið hann frætti hetta. Hann grein so **smørliga**, sum visti hann meira enn hini um hesa sak. Og hartil kom, at Einar var vorðin sjúkur. Hann tærdist burtur dag undan degi, og tað var sjálvsagt av harmi yvir dótrina, ið hevði borið seg so leiðis at.

smørliga:
(ov) blíðliga,
søtliga

Einar var farin at ganga uppi undir fossinum. Hvønn einasta dag sat hann har, tímar í senn, og stardi niður í froðan; fólk, ið fóru á **heiði**, høvdu sæð hann.

heiði: lyng-
vaksin
hagi, torv-
heiðar

Hann kendi við sær sjálvum, at Ragnhild var honum kærari enn alt. Hon var kjøt av hansara kjøti og blóð av hansara blóði. Hann saknaði hana og longdist eftir henni; og tað var hesin sári longsilin, sum seyð bæði hold og merg. Hann kendi seg so einsamallan, nú hon var burtur, at honum tókti lívið ikki vert at liva.

Men at biðja hana koma aftur, tað vildi hann ikki. Hann vildi ikki lúta fyri dóttur síni. Hon skuldi kenna, at hann var sterkari enn hon – hann, stórbóndin, Einar undir Gørðum.

Um heystið, tá **hógvurin** var sligin og hoyggið borið í **des**, legðist Einar. Hann kendi seg so útlúgvaðan og útsleipaðan. **Honum barst fyri**, at hetta mundi fara at vera deyðin.

hógvurin:
nýsligni
bøurin

des: stór,
avlong sáta

**honum
barst fyri:**
hann
grunaði

Hann lá nakrar dagar og bardist við seg sjálvum, men so gavst hann. Hann bað fáa sær penn og blekk, og so skrivaði hann til Ragnhildar:

„Um tú hefur nakað at tosa við pápa tín, so kom heim sum skjótast, áðrenn hann andast.”

Eina viku aftaná var Ragnhild á garðinum. Hon fór í stundini innar í stovuna, har pápin lá. Hvat tey tosaðu saman, tað fekk eingin at vita.

Men nú doyði sleyið burtur av sær sjálvum. Ein og hvør kundi skilja tað, at her vóru tey farin skeiv. Tó, hví hevði Einar so sent hana burtur, tá einki var í vegin?

Fólk vilja so fegin hava skil á øllum. Tá ið tey ikki kunnu fáa tað á annan hátt, so **bjóra** tey eitthvørt saman, sum kann vera rætt, men sum oftast er spinnandi galið.

bjóra:
bryggja;
blanda saman, penta saman

VII.

Mjúkt heystregn vætir slignan hógv, og skýmingin byrjar at verða myrkur. Tað er blikastilli. Øll náttúran er í hvíld.

Áin rennur so líðandi, at tað kenst, sum hevði hon steðgað ferð síni og var vorðin **tjørn**. Einans úti á miðjuni mutla bylgjurnar sum í dreymi.

Í einstøkum húsum hava tey tendrað ljós, men glæman orkar ikki at bróta sær veg

tjørn: støðuvatn, sum á hvørki rennur úr ella í

mjörka-
surkið:
mjörkaregn

av móði:
(her) av
sorg

dáttliga:
bráðliga

gjögnum **mjörkasurkið**. Hon hómast sum ein ljósagrá rípa, har ið regndroparnir eru á at líta sum stór, blonk tár, ið goyma eitt hav **av móði**.

Eisini uppi undir Gørðum er ljós tendrað, og tað er í stórustovu, tí har liggur Einar. Ragnhild situr framman fyri songarstokkinum.

Djúp og sorgarbundin eru eyguni vorðin, og kjálkarnir eru bleikir. Eitt droymandi fjart bros hvílir yvir varrum hennara. Hon er langt burtur.

Tey bæði hava tosað um eitt og annað. Einar er vorðin móður av tí og liggur og hálvsvævur. **Dáttliga** støkkur hann upp.

„Hoyrði tú nakað, Ragnhild?“ sigur hann.

„Nei, pápi, eg hoyrði einki.“

„So man eg hava droymt.“ Hann leggur seg aftur.

Eina stund liggur hann kvírrur, so tekur hann aftur í aftur:

„Tað berst mær fyri, at nú fari eg brátt at andast. Menninir í okkara ætt vórðu ongantíð gamlir. Allir doyðu á ungum aldri, eg eri hin síðsti. Við mær doyr ættin, tað vil siga, hin mannliga ættin verður ikki endurnýggjað.“

„Tú mást ekki vera so stúrin, pápi,“ brýtur Ragnhild hann av.

„Góða Ragnhild, trúgv mær, eg eri ekki stúrin. Lagnan er yvir mær – eg skal boyggja meg í tolni. Á ævi míni havi eg bara verið góður við tvey menniskju, teg og mammu

tína. Og tykkum var eg verstur við, serliga teg. Tað er ein banning, ið hvílið yvir ættini. Hon sárar fegnast tey, sum eru henni kærast; tó, tað skalt tú vita, eg vildi tær væl. Kanst tú fyrigeva mær alt, eg havi gjørt tær? At eg koyrði teg út?”

Hann hyggur spyrjandi at henni. Hon vendir sær burtur frá honum. Hann má ikki síggja, at tað eru tár í eygum hennara. Tey minnir, sum orðini hjá pápanum birta lív í, eru so sár.

Tey tuga bæði. Eitt tungt sorgarlag rísur upp yvir andlitið á honum. Hann kávar eftir hond hennara. Hon gevur honum hana, og hann heldur henni so fast, sum vil hann aldri sleppa takinum.

„Ragnhild,” sigur hann, „tú mást fyrigeva mær.“

„Ja, pápi, eg fyrigevi tær alt – eisini tað, tó, tað fellur mær tyngst at gloyma.” Hon fjalir andlitið í sínum hondum – nú orkar hon ikki at halda sær longur.

„Takk, Ragnhild,” sigur hann. Røddin er so glað. Tað er várvón í henni.

„Tann morgunin fekk eg mein, og tað var av eygum tínum. Tey eyguni ganga ikki frá

mær. Tá skilti eg, at eg hevði gjørt tær órætt. Tá visti eg, at tú fórt at vinna, men eg vildi ikki vera við tað. Eg var ov errin til tess.”

„Tú mást ikki tosa so nógv, pápi, tað nerverar teg. Legg teg nú at sova eina løtu.” Hon reisir seg og leggur dýnuna til rættis.

„Takk, Ragnhild.”

Hann liggur kvírrur eina løtu sum fyri at samla tankarnar. Ein **fáarakjúklingur** hoyrist syngja í bróstinum.

„Hoyrir tú hann? Hann hevur ikki sungið, síðan mamma tín doyði. Nú syngur hann fyri mær.“

„Pápi, slíkt mást tú ikki siga. Legg teg nú at hvíla, so skal eg fara at fáa tær ein drekkamunn,” sigur Ragnhild og ger seg til at fara uttar í køkin.

„Far ikki frá mær, Ragnhild.” Hann reisis upp undir seg og rættir armarnar út eftir henni:

„Sovni eg nú, so vakni eg ikki upp aftur, tí tann svøvnurin, hann verður deyðin. Vildi tú gjørt so væl at fingið mær hatta bílætið av mammu tíni, ið stendur á **dragukistuni**? So gjørði tú eina góða gerð.“

„Tað skal eg.“

fáarakjúklingur:
veggjasmiður, eitt lítið skordýr, eisini nevnt veggjasmyril

dragukistuna: komm-oduna

Hon fer yvir til dragukistuna og rættir honum bílætið. Hann tekur tað og hyggur leingi og eymliga at tí, so sigur hann:

„So, set teg nú aftur á stólin. Kom og halt mína hond, soleiðis – nú eru tit báðar hjá mær, tú og mamma tín. Góði Gud, sum eg eri vorðin eydnuríkur í hesi stund. Tað er als ikki tungt at doyggja.”

Eitt sjáldsama vakurt bros, eins og av setandi summarsól, rísur yvir andlit hansara. Hann liggur og lurta á nakað ósigandi vakurt.

„Hoyrir tú ána, Ragnhild, nú kvøður hon hvíldarsong. Tað er langt síðani, at eg hoyrði slíkt ljóð. Og hoyrir tú fáarakjúklingin? Hann sigur: kom, kom – nú er stund at fara. Minnist tú vísuna um himmalsins klokkur, ið ringdu fyri drotningini Dagmar? Mamma kvað hana fyri mær, tá ið eg var lítið barn – hon er so vøkur, tann vísan.”

Tað fer at vera trongt fyri andanum. Hann má hvíla seg eitt lítið, kaldasveittin sprettur út um ennið.

Knappliga verða eyguni stór og ónáttúrlig.

„Tey koma eftir mær, øll skyldfólk míni, ið frammanundan fóru. Eg kann ikki bíða longur,” sigur hann. „Ragnhild, kyss pápa tín og sig honum farvæl – nú er mamma tín komin at songini.”

Ragnhild leggur báðar armar um hálsin á honum og kyssir hann – hin síðsti kossurin. Og nærum í somu løtu andast hann við bílætinum av konuni í hondini og kossinum hjá dótrini á varrunum.

Ragnhild breiddi lak yvir líkið og setti seg fram við vindeygað. Hon græt stillisliga.

VIII.

Sorgarlag er yvir bygdini. Áin syngur lík-sálm, og klokkurnar ringja til gravar. Einar á Gørðum verður jarðaður.

Oman frá garðinum koma teir við kistuni. Átta mans bera, og stór mannfjöld fylgir, tí Einar var avhildin maður. Øll eru har, líka frá stórbóndanum til **torparasveinin**, øll vilja tey sýna honum hin síðsta heiðurin.

Men ein er ikki við í fylginum, og tað er Dánial á Oyrini. Hann hevur ikki viljað ómakað sær út, men situr heima og gleðist

**torpara-
sveinin:**
(fátæka)
bygdadrong-
in

yvir, at sterkasti fíggindi hansara er feldur.

Øll fløgg, sum eru í bygdini, flagga á hálvari stong, men flaggstongin á Oyrini stendur ber. Har hómast einki merki.

Fót fyri fót kemur líkskarin oman eftir kirkjuvegnum og gongur fram við ánni. Sálmannir ljóða, sum vóru teir, ið syngja, um at kódná í gráti. Inn ímillum sálmasangin og ringjandi klokkurnar ljóðar eitt syrgjandi lag. Tað er áin, ið sigur Einari farvæl.

„Eg sá teg sum barn, og eg sá teg vaksa til mans. Eg kendi allar tínar tankar. Nú síggi eg teg sum lík – burtur fer – burtur fer. Alt í hesum heimi er tómt og **fáfongt.**”

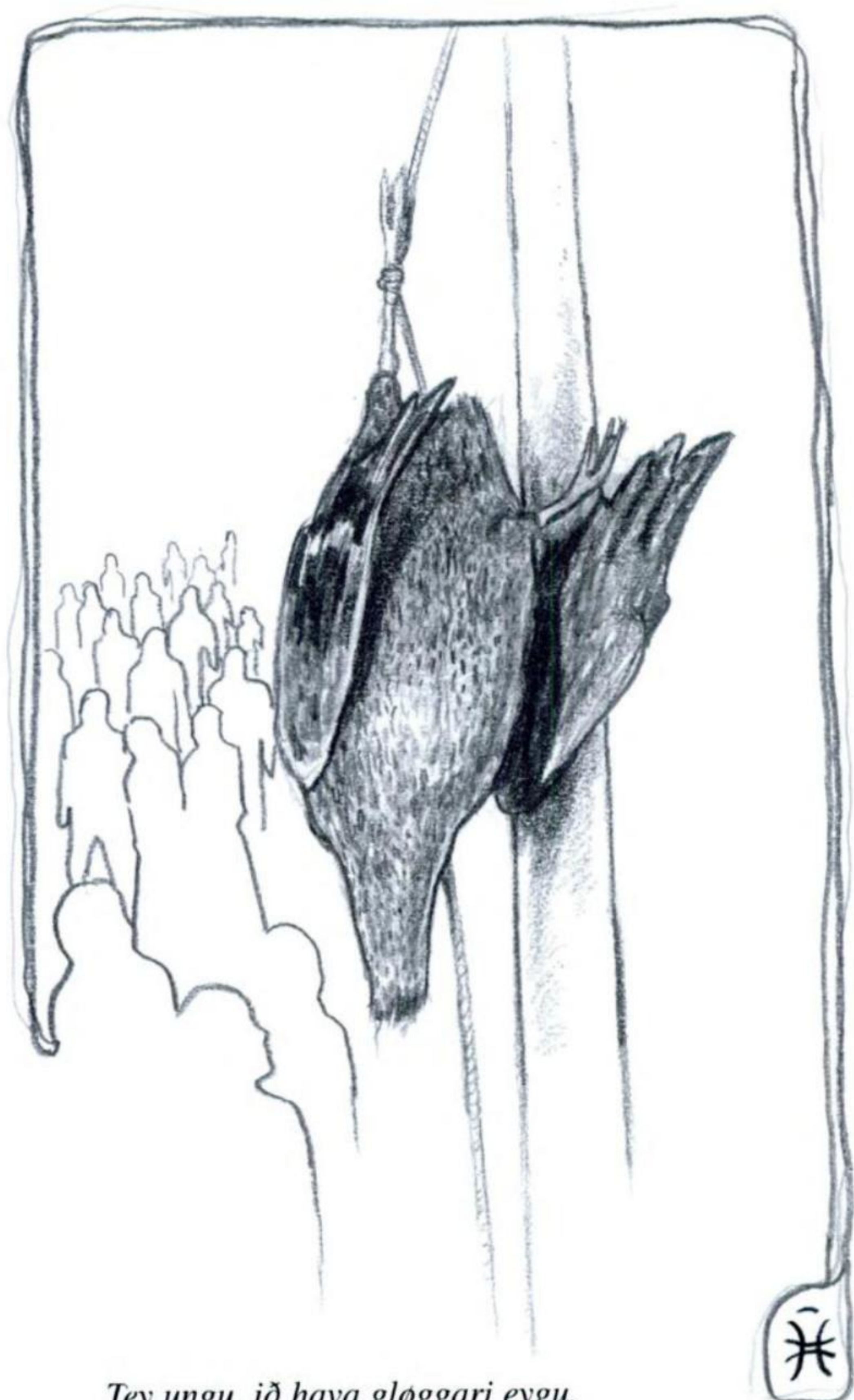
fáfongt:
nyttuleyst

grindina:
(her)
portrið

Uttan fyri kirkjugarðs**grindina** seta teir kistuna. Hetta er síðstu ferð, at Einar fer um grindina.

Men nú fer Dánial út og heysar merki upp í flaggstongina, men hvat er hatta fyri merki? Tey gomlu halda, at tað mest av øllum líkist einum kloddabandi. Tey ungu, ið hava gløggari eygu, síggja, at tað er ein avhøvdað dunna, og niðri undir stendur Dánial sjálvur.

Skarin er um at fløkjast. Summi halda lummaturriklæðini fyri nøs og munn, so tað

*Tey ungu, ið hava gløggari eygu,
síggja, at tað er ein avhøvdað dunna*

skal síggja út, sum tey gráta, men tey royna bara at krógva láturin. Onnur vilja fara oman á Oyrina og skræða merkið niður, tí hetta er halgibrot. Men nú taka berararnir kistuna og ganga inn um grindina við henni, og skarin fylgir aftaná.

Dunnan hongur og sleingist á stongini, og Dánial stendur og flennir so hjartaliga, sum hann ikki hevur gjørt leingi. Nú var tað hann, sum hevði sigrað. Handa síðsta heilsanin, sum hann sendi Einari, hana fóru fólk at minnast.

Kistan er komin í grøvina, og prestur heldur eina óføra langa og vakra røðu. Hann rósar Einari fyri alt tað góða, sum hann hevur gjørt.

„Væl gjørt, tú góði og trúgvni tænarari, tú hevur verið trúgvur yvir lítlum. Eg vil seta teg yvir miklum, gakk inn til gleði mína.”

Prestur veit til fulnar, at Einar er ríkur maður, og tá er best at tosa vakurt. Harra Gud, vit eru jú øll menniskju. Moldklumparnir skrambla eftir kistulokinum og glíða niður báðumegin við, men nakrir verða liggjandi eftir.

Prestur endar við at lesa Faðir vár. Ein sálmur verður sungin, og Einar verður jarðaður bæði væl og virðiliga, og hvør fer heim til sín.

Ragnhild varð standandi eftir í kirkjugarðinum, til grøvin var afturskumpað og leiðið

**krússa-
múnta:**
kurlut
mynta, ein
planta av
eini slekt í
varrablómu-
ættini
(Mantha)

gjört. Tá legði hon ein krans av reinfann og **krússamúntu** á grøvina. Tær báðar blómurnar vóru tær, ið vóru Einari kærastar. Reinfann vaks fram við áarbakkanum í stórum bökkum.

So fór hon heim og inn í stórustovu, har Einar hevði ligið. Har settist hon at hugsa og stúra, men bara eina stutta stund, tí hon visti, at sorgin var heilag og skuldi berast í loyndum. Hon hevði eisini aðra sorg, ið var tyngri enn henda. Hon mundi seinni fara at batna.

herða seg:
gera seg
harða

Nei, arbeiða mátti hon, tí hitt var hin vissi deyði. Hon mátta **herða seg**. Og har var nógv at taka fatur í. Garðurin kundi ikki liggja í órøkt.

Hon tók við festinum sum einasta barn. Øll vóru samsint um, at hon var frálíka væl skikkað at standa fyri einum bóndagarði.

Hon hevði ikki ansað eftir merkinum, sum Dánial hevði hongt upp fyri pápa hennara. Og fólk høvdu ikki hjarta at siga henni frá tí, so hon fekk einki at vita.

IX.

Eingin skal spotta deyðan mann. Tann, ið

ger það, sleppur ekki **óskalaður**, tí tann deyði er hjartaleysur í síni hevnd. Það mátti Dánial á Oyrini sanna. Hann var vorðin minni maður eftir hin dagin, tá ið hann hevði hongt dunnuna upp fyri Einari. Fólk høvdu ekki gloymt ta heilsanina. Nei, tey mintust hana betur enn so, tó ekki á tann hátt, sum Dánial vildi.

óskalaður:
óskaddur

Tey **skýggjaðu hann** verri enn pestina. Og krambúðin, ið plagdi at vera stúgvandi full av fólki, var nú næstan altíð tóm. Það var sjáldsamt at síggja menniskja har.

skýggjaðu hann: hildu seg frá honum, avbyrgdu hann

Í fyrstani skilti Dánial ekki, hví fólk bóru seg at, sum tey gjördu. Það, at dunnan kundi gera slíkar skreytir, það kundi hann ekki hugsa sær. Nei, har mundi vera okkurt annað í vegin. Hann skyldaði upp á ringar tíðir og tílíkt, sum sjálvandi javnaði seg aftur um stutta tíð.

Og tó var það dunnan og bara hon, ið lá í vegin. Fólk høvdu sína hugsan um hesa vanlukku dunnu. Har kom ein søgan fyri og onnur eftir. Dánial var vorðin bannaður av Gudi.

Það kundi ekki umgangast, at Dánial fekk

banahøgg:
deyðamein

at hoyra hesar søgur. Í fyrstani flenti hann at teimum, men tað varði ikki leingi, áðrenn hann fór at kenna, at hann, tá ið hann spottaði líkið, gav sær sjálvum **banahøgg**. Tá ið tað var gingið upp fyri honum, varð Dánial á Oyrini tungsintur.

Hann kom ikki út um dyrnar. Hann sat mest inni í stovuni og stardi út á vágna, meðan hann hugsaði um, hvat nú var at gera. At verða verandi í bygdini sýntist ógjørligt, og at selja húsini, ja, tað tóktist ómøguligt. Hvør vildi keypa eini hús, sum í fólkaeygum vóru forbannað? Har alt, sum var inni, var óreint, og sjálvur **hin argasti** helt til? Sjálvt um hann hevði givið tey burtur, mundi eingin skoyta um tey.

hin argasti:
Illimaður;
hin versti

beit á kampi:
herdi seg í
huga

dvína: geva
seg undan

stórlætið:
hugmóð,
erpni,
stoltleiki

Hvørja ferð hann kom so langt, sprakk hann á fótur. Hann **beit á kampi** og lovaði sær sjálvum aldri at **dvína**. Hann skuldi halda fram, um so alt, sum hann átti, gekk til grundar. Tað var so kortini dømt til deyða. Tá vaknaði hitt treiska **stórlætið**, sum havið hevði givið honum, og hann kendi seg sterkan sum aldri fyrr.

Men slík afturmenning varði bara stutta

stund. Skjótt hekk tungsinni aftur sum **illdæmd skadda** yvir honum.

Hevði hann havt sonin hjá sær, og høvdu teir verið saman, hvussu sterkur mundi hann tá ikki verið? Men hvar var hann? Langt av landi skotin, kanska deyður. Einki bræv var komið frá honum, síðan hann fór avstað. Men hví skuldi hann vænta sær bræv? Tað var ikki við blíðum, at teir báðir skiltust, nei, so langt frá tí. Hann mintist á hin dagin, tá ið rútararnir singlaðu niður í túnið.

Eina ódnarnátt, tá ið vindurin lá niðan í bygdina, hugsaði hann um at seta eld á húsini. Hann hevði gjørt tað, um hann ikki var so góður við góðs sítt. Hesa náttina var honum púra greitt, at betraðust hansara viðurskifti ikki, so varð hann **óður**. Men tíðin gekk, og har kom einki umskifti. Tá fann Dánial tann vegin, sum so mangur undan honum hevði gingið: hann fór at drekka.

Nú gekk tað í stórum niðureftir, men hann ansaði tí ikki. Og tað var eingin, sum segði honum, at hetta endaði galið. Fólkløgdu líka lag í, um hann livdi so ella so.

Vørunar í krambúðini fúnaðu burtur. Ein

illdæmd skadda:

tjúkkur
mjørki við
ringum liti,
sum vindur
og driv
kemur úr

óður: (her)
óður í høvdu-
inum, svakur

nýggjur keypmaður var komin, og tó at hesin seldi dýrari enn Dánial, so keyptu øll frá honum. Tey torðu als ikki at keypa av Oyrini, tí full vóru tey í pátrúgv, og hartil kom, at Dánial aldri hevði verið avhildin maður.

Nei, hann mátti sanna, at hetta var honum ein vanlukku dunna, og meira enn eina ferð angraði hann gerð sína. Tað batti tó einki at angra, gjørt var gjørt, og tað gjørdist ikki umaftur.

Hann mátti halda uppat at handla, tað var eyðvitað. Vøran kundi kanska seljast á **uppboði**. Hann royndi tað, men har kom eingin at keypa. Tá spann øði í Dánial. Hann tók tað av peningi, sum hann átti, og eina náttina rýmdi hann.

Húsini á Oyrini stóðu tóm. Tá ið fólk í fleiri dagar ikki høvdu sæð hann, brutu tey inn og **sóknaðust** eftir honum, fyrst innandura, síðani uttandura, og tá ið tey einki funnu uttan hálv- og heilspilta vøru, ja, so søgdu tey sær sjálvum, at fanin var farin avstað við honum.

Tað vóru tey, sum eina náttina høvdu sæð

uppboði:
almennari
sølu, har
tann, sum
bjóðar
mest, fær
vøruna,
uppboðs-
søla, auk-
tión

sóknaðust:
leitaðu

bláan loga skyggja fyri vindeyganum niðri á Oyrini.

Dánial spurdist ikki afturíaftur.

X.

Jólaaftansklokkurnar hava ringt triðju ferð. Fólkh ganga eftir vegnum, hátíðarklædd og við sálmabók í hondini.

Prestur er longu komin. Hann stendur gamal og hvíthærdur innan fyri altarið. Hann er glaður í kvøld og hevur altíð verið tað, serliga tá ið hann merkti, at sporini fóru at tyngjast. Hann veit, at skjótt skal hann finna síni aftur og samlast saman við teimum í friði og gleði.

Tað er farið at kava. Flykrurnar leggja seg hvítar og kvirrar lið um lið, og smáir ísflakar reka oman eftir ánni. Teir samla seg saman og frysta fastir hvør at øðrum og byggja brúgv yvirum, úr **bakka** í bakka. Tær bjørtu stjørnurnar á himli spegla sær í glerinum, men bara eina lítla løtu, so hevur kavin takt áanna, alla sum hon er.

bakka: (her)
áarbakka

Ljósini í kirkjuvindeyganum skyggja á kavan. Tey skyggja út á gravirnar, ið liggja

rundan um kirkjuna, og oman á Oyrina. Har standa gomlu handilshúsini, sum eingin eigur. Tey eru um at detta niður. Eingin er so djarvur, at hann torir at ganga framvið har, tá ið myrkt er. Har hoyrast ymisk ljóð, sum eingin veit, hvat ið er.

Tað eru fimm ár, síðani Dánial rýmdi ella tók seg sjálfvan av døgum. Fólk vita ikki, hvat tey skulu trúgva. Og frá Sveini er einki frætt.

Fólk undrast á, hví Ragnhild undir Gørðum ikki giftir seg. Hon er jú ung enn, og har eru fleiri enn ein og tveir, sum hava biðið um hana, men hon vil ongan hava. Harrin skal vita, hvørjum hon bíðar eftir. Ikki tí, henni nýtist ikki at giftast. Hon er betri enn nakar maður sjálv, sum nú seinasta heyst, tá ið hon sjálv skar akur. Tað er nú kortini soleiðis, at kvinnan má royna at fáa sær mann, tí Gud hevur skapað hana til tað.

Um hetta og mangt annað práta fólk, meðan tey ganga fram eftir kirkjuvegnum, fram móti kirkjuni, har ljósini veittra, og klokkurnar kalla og bøna:

*Komið, komið, her er friður –
komið, komið, Harrin biður.*

Ragnhild gongur omaneftir. Hon gongur einsamøll fram við ánni. Hon hugsar um Svein, og tað undrar hana, men so er. Sum árinu eru farin, hevur hon vissari og vissari kent á sær, at hann var ikki deyður. Hann fór at koma aftur, og sjálvandi var tað til hennara, hann kom.

Hon gongur og hugsar um tey blíðu summarkvøldini, tá ið tey bæði hittust uppi undir fossinum. Tá ið reinfann fylti luftina við sínum søta anga, og smærurnar stóðu so dovisligar sum durvandi menniskju – boygdar av døggi.

Hon er so burtur í hugsan síni, at hon uttan at gruna tað gongur fram við kirkjuni og heilt oman á Oyrina.

Tá líkasum vaknar hon og vil venda við aftur. Klokkurnar kalla og kalla. Men nú kemur hon at hugsa um Dánial og pápa sín og stríðið teirra millum. Hon verður standandi og starir inn ígjøgnum tey tómu vindeyguni.

Tað er hildið uppat at kava. Allur dalurin er hvítur, og mánin skínur bjartur niður yvir alt hetta hvíta. Hann skyggir beint inn í vindeyguni har niðri á Oyrini.

Ragnhild stendur so nær við, at hon næstan heldur seg síggja tær tómu stovurnar, har eingin hevur sett síni bein í samfull fimm ár. Og nú kemur hon at hugsa um øll tey undarligu ljóðini, sum fólk siga seg hava hoyrt har niðri. Hon smílist, men má kortini ásanna, at hon ikki er heilt væl til passar. Nú heldur hon seg eisini hoyra, at onkur gongur har inni í stovuni.

Nei, sum menniskju eru tápulig, hugsar hon, eg havi so ofta hoyrt fólk siga, at tey hava hoyrt bæði eitt og annað niðri á Oyrini, og nú eri eg eins tápulig og tey.

Knappliga varnast hon, at kirkjuklokkan ikki ringir longur. Nú minnist hon eisini, at tað var í kirkju, hon hevði ætlað sær, og ikki oman higar.

Hon vendir við og skal ganga niðan at kirkjuni. Tá sær hon ein mann koma oman ímóti sær. Hann er í útlendskum klæðum og gongur so spakuliga, sum vil hann geva sær góða tíð.

Hann kemur fram við henni. Hon stökkur upp. Stendur hon og droymir, ella er hon vakin? Maðurin biður gott kvøld og gongur so inn at húsunum. Alt kámast fyri henni, og hon fólir beinini skelva undir sær. Maðurin gongur at hurðini, letur upp og fer inn...

Hon veit ikki, hvussu hon er komin inn í kirkjuna. Hon minnist bara eitt, og tað er, at tá ið maðurin læt hurðina upp har niðri á Oyrini, tá sortnaði alt fyri henni.

Hin gamli presturin stendur á prædika-stólinum. Hann greiðir frá tí, ið hendi jólanátt. Hann talar ofta upp í saman, men hann er so gamal, at hann er næstan í barndømi.

Tó, fólk lurta eftir honum. Tað er fyri teimum, sum var tað Harrin sjálvur, sum talaði. Tey kunnu ikki hugsa sær eini jól uttan at hava hoyrt hin gamla prestin.

Og tá ið hann hevur lýst signingina og sagt amen, syngja tey øll hjartans fegin:

*Gleðilig jól, gleðilig jól,
ljóðar av himni einglalag.*

Tá ið Ragnhild saman við hinum gongur út úr kirkjuni, kemur ein maður ímóti henni. Hann hevur sitið ytst við dyrnar.

„Nú skal eg fylgja tær niðan,“ sigur hann, „tí tú ert ikki ment at ganga einsamøll.“

Hon hyggur at honum, fyrst undrandi, men so er tað, sum mjørki rekst frá eygum hennara.

„Sveinur,“ sigur hon, „var tað teg, eg sá?“

„Hvør annar skuldi tað vera?“ sigur hann og tekur í hondina á henni.

Tá leggur hon seg tætt inn at barmi hansara.

„Sveinur, góðasti, ert tú komin,“ sigur hon.

XI.

Kavin bráðnar, og glerið tiðnar. Hin stóri fossurin uppi undir hamrinum er farin at duna. Várið nærkast. Ein dagin í bjørtum sólskini brýtur áin glerið. Glerpettini koma singlandi omaneftir og vera førd til havs. Fram við áarbakkanum fer grasið at grógva – og so, áðrenn ein rættiliga veit av tí, er várið komið.

Bygdarfólkið hevur nógv at tosa um í hesi tíð. Líka síðan jólaaftan hava tey ikki hugsað um annað enn Svein. Tey hugsa um, hvar

hann mundi hava ferðast, hvussu nógvan pening hann hevði vunnið o. s. fr.

Hann var alt í einum fluttur niðan til Ragnhildar. Tað var eingin, sum fanst at tí. Tað var einki uttan rætt, hildu fólk. Og nú skulu tey bæði giftast.

Tað er sunnudagur. **Fleyrið** kemur stillisliga suðandi inn úr havinum. Tað strýkur so varliga fram við grasinum á áarbakkanum og heldur so til fjals.

fleyrið: lítla lotið

Kirkjuklokkurnar ringja. Oman eftir gøtuni koma tey bæði, Sveinur og Ragnhild. Kirkjan er stúgvandi full, og framman fyri altarinum stendur hin gamli presturin. Tey koma inn eftir gólvinum, og hann vendir sær ímóti teimum.

Tala hansara er innilig. Hon er so væl meint, og fleiri hava tár í eygunum.

Hann talar um eydnuna, um ta ljósu, góðu eydnuna, ið er ein gáva frá Harranum. Hon kemur altíð til teirra, ið eru honum góð...

Prestur leggur hendur teirra saman og signar tey. So syngja øll, sum eru í kirkjuni:

*Hjá teimum stuttligt at fylgjast er,
sum fegin vilja í fylgi vera.*

Har uttanfyri kvøður áin sítt ævinliga kvæði
– kvæðið um sorg og eydnu, ið skiftir eins
og sól og regn.

*Leika, bylgja, lætt avstað,
nykur, trív í harpustreingin,
steðga, sál, og lýð á sangin,
hoyr, hann tónar nátt og dag:
Lívið er sum áarstreymur,
stendur sum ein fagur dreymur,
hjørtu eru fró og glað.
Stundum lagnan óblíð er:
Hjørtu stúra, tung av iva,
so tey troyttast av at liva,
hyljast inn í frost og gler.*

hyljast:
fjalast

Arbeiðsuppgávur til allar søgurnar

Arbeiðsuppgávurnar eru skipaðar soleiðis, at fyrst koma spurningar til hvørja søgu sær. Spurningarnir eru flokkaðir í a-, b- og c-spurningar. A-spurningarnir eru teir lættastu, b-spurningarnir eitt sindur torførari, og c-spurningarnir eru teir torførastu. Tað stendur sjálvandi til tann einstaka læraran ella næmingin at velja burtúr, so torleikastigið hóskar.

Miðað verður ikki eftir ávísimum arbeiðshátti. Næmingarnir kunnu arbeiða hvør sær ella í bólkum. Til ber eisini at arbeiða í felag í flokkinum.

Fleiri av spurningunum eggja til felags kjak í flokkinum, t.d. at næmingurin skal siga sína hugsan um eitthvørt ella taka støðu. Tulkingarspurningar plaga eisini at birta undir gott prátt.

Roynt hevur verið at laga spurningarnar soleiðis, at næmingurin ikki bara svarar bókmentaligum spurningum, men eisini fer inn í tekstin og roynir at samstarva við hann.

Eftir spurningarnar til hvørja einstaka søgu eru spurningar til greinan av myndunum í savninum. Spurningarnir eru ikki at fata sum ein frymil til myndagreining sum heild, men heldur sum íblástur til at greina júst hesar myndirnar.

Aftast í bókini eru spurningar um rithøvundin Hans A. Djurhuus og samanberandi spurningar til allar søgurnar í savninum.

Duruta

1. Søgugondin

- 1.1.a* Greið í stuttum frá, hvat søgan um Durutu snýr seg um.
- 1.2.b* Hvør hending er avgerandi fyri søgugondina?
- 1.3.b* Hvussu ávirkar henda hendingin søgugongdina?
- 1.4.a* Ger eina spenningsfarma, sum vísir, hvussu spenningurin í søguni verður bygdur upp.

2. Søgubygging

- 2.1.a* Hvussu er søgan bygd upp? Gev tær far um, hvussu søgan byrjar, og hvussu hon endar.
- 2.2.a* Hvussu langur er inngangurin til søguna?
- 2.3.a* Hvat snýr inngangurin seg um?
- 2.4.a* Er søgan sett saman av brotum, skiftir hon í tíð, ella er hon í tíðar-røð (t.e. kronologisk)?

3. Frásögufólk

- 3.1.a Er sögan skrivað í 1., 2. ella 3. persóni?
- 3.2.a Verður skift ímillum persónarnar?
- 3.3.b Hvør sigur søguna?
- 3.4.a Er frásögufólkið tað sama í allari søguni?
- 3.5.b Greið frá sjónarhorninum.
– Eru persónarnir lýstir innanífrá, uttanífrá ella bæði?
Hvønn týdning hefur tað fyri søguna?
- 3.6.c Hvønn týdning hefur tað fyri søguna, um hon er søgd í 1. ella 3. persóni?

4. Tíðin

Frásagnartíð

- 4.1.a Nær er sögan skrivað?
- 4.2.a Er sögan skrivað í nútíð ella tátíð?

Søgutíð

- 4.3.a Nær fer sögan fram?
– Vís á fyrbrigdi í tekstinum, sum grunda tína tíðarfesting av søguni.

4.4.a Hvussu long er søgutíðin? T.e. tíðin, frá tí at søgan byrjar, til søgan endar.

4.5.b Eru afturlítandi brot í søguni?

4.6.a Tekna eina tíðarlinju av søgugongdini.

Tú skalt byrja við byrjanini og enda við endanum!

Lesaratið

4.7.b Ber saman hendingar og umstøður í søgutíðini og tíðini nú og greið frá tí, sum er øðrvísi nú á døgum.

4.8.c Kundi henda søgan eins væl havt verið í dag?

Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

5. Stað

5.1.a Hvar fer søgan fram?

5.2.b Finn tey brotini, har søgustaðið verður lýst.

Hvat fáa vit at vita um bygdina?

6. Umhvørvi

- 6.1.a Í hvørjum umhvørvi fer søgan fram?
- 6.2.a Greið frá fíggjarligu umstøðunum hjá Durutu.
- 6.3.b Hvørja støðu hevur ættin hjá Durutu í bygdini?
Hvussu verður hon virðismett?
Hvør hugburður liggur í virðismet-
ingini?
- 6.4.b Greið frá keypmanninum og hans-
ara støðu í bygdini.

7. Persónlýsingar

- 7.1.a Lýs teir týðningarmestu persónar-
nar í søguni.
Sig frá útsjónd, aldri, eyðkenni,
verumáta, hugburði, lyndi og
øðrum!
- 7.2.a Hvør er høvuðspersónur í hesi
søguni?
Gev grundir fyri tínum sjónarmiði.
- 7.3.b Hvat fáa vit at vita um, hvussu
Duruta er uppald?
Tú skalt vísa á dømi úr tekstinum.

- 7.4.a Hvussu er sambandið ímillum foreldrini og Durutu?
- 7.5.b Hvar er mamma Durutu?
Hví fáa vit einki at vita um hana?
- 7.6.a Hvat órógvar sambandið ímillum pápan og Durutu?
- 7.7.a Hvat heldur pápin um Niels?
Hví heldur pápin ikki, at Niels er rætti makin hjá Durutu?
Hvat óttast pápin?
- 7.8.a Hví forelskar Duruta seg í Nielsi?
Ímynda tær, at tú ert Duruta.
Greið frá, hvat hon sær, og hvørjar tankar hon ger sær, tá ið hon sær Niels ta fyrstu tíðina á garðinum.
- 7.9.b Hvussu ber tað til, at pápin og Duruta síggja Niels so ymiskt?
- 7.10.a Hví koyrði pápin ikki Niels av garðinum, sum hann hótti við?
- 7.11.a Lýs hjúnabandið ímillum Durutu og Niels.
Hvat bant tey saman?
Hvat oyðilegði teirra hjúnaband?
- 7.12.b Hví fóru tey ikki bara hvør til sítt?
- 7.13.b Ímynda tær, at yngsti sonur Durutu

sigur frá, hvussu hann upplivdi Durutu sum mammu. Hvat hevði hann sagt um hana?

Greið frá í 1. persóni.

7.14.b Hvat hevði sami sonurin sagt um pápan? Og um heimligu viðurskiftini, sum hann vaks upp undir?

7.15.c Hví drakk Niels?

7.16.c Ímynda tær, hvørjar tankar Niels gjørði sær, tá ið hann visti, at hann ikki vann upp land aftur. Hvussu hugsaði hann aftur á lív sítt saman við Durutu? Hvussu hevði hann sagt henni farvæl, um hann hevði kunnað? Greið frá í 1. persóni.

7.17.b Hví nyttaði ikki hjá Durutu at tosa við keypmannin? Hvat sigur tað okkum um keypmannin?

7.18.c Bóndin sigur í endanum á søguni: „Tey stóru eru stór, men hvussu eru tey blivin tað? Jú, har liggur hundurin.” Hvat liggur í hesi útsøgnini?

7.19.c Ímynda tær, at prestur vitjar Durutu á deyðastrá. Hon hevur tá

hugsað um sítt lív og gjørt upp.
Hvat sigur hon presti? Tú skalt
greiða frá í 1. persóni.

8. Myndamál

8.1.b Vís á myndamál og samanberingar
í söguni.

8.2.c Brúni liturin kemur tvær ferð fyrri í
söguni.

Finn bæði støðini. Hvør saman-
hangur er ímillum støðini bæði?
Hvussu er brúni liturin tengdur at
søggugongdini?

8.3.c Greið frá krússinum, sum Duruta
gongur við. Hevur krússið onkran
serligan týdning?

9. Evni/motiv

9.1.a Greið frá við støði í tekstinum,
hvørji evni søgan tekur upp, t.e.
evni, sum tú kennir aftur úr veru-
leikanum!

10. Tema/tulking

10.1.a Hvat er temað í söguni?

Tú kanst kanna, hvørjir mótsetningar eru í søguni.

Kanna t.d., hvat skapar spenningin í tekstinum, og hvør stendur ímóti hvørjum. Eisini kanst tú kanna, hvat persónar ella fyrbrigdi umboða í søguni. Somuleiðis kunnu súbol og myndamál leiða til tema/tulking.

11. Boðskapur/hugburður

11.1.a Hevur søgan um Durutu ein boðskap til lesaran?

11.2.b Hvat sigur henda søgan okkum um viðurskiptini í samfelagnum, tá ið søgan fer fram?

12. Samanberandi tekstir

12.1.a Vís á aðrar tekstir (hugsa bæði um tekstir, myndir, filmar o.a.), sum viðgera somu evni sum søgan um Durutu.

12.2.b Greið frá muninum millum søguna um Durutu og hinar tekstirnar.

13. Tín hugsan

- 13.1.a* Hvat heldur tú um hesa søguna?
Gev grundir fyri tínum sjónarmið-
um.
- 13.2.a* Finn tað brotið í søguni, sum tær
dámar best, og greið frá, hví so er.
- 13.3.a* Er henda søgan/hetta evnið við-
komandi hjá okkum í dag?
- 13.4.a* Eru brot í søguni, sum tú ikki
skilur? Ella brot, sum tú undrast á?
Finn tey og legg tey fyri flokkin at
kjakast um.

Vitin

1. Søgugongdin

1.1.a Greið frá, hvat søgan um Vitin er um.

2. Søgubygging

2.1.a Greið frá, hvussu henda søgan er bygd upp.

Er søgan t.d. sett saman av brotum, skiftir hon í tíð, ella er hon í tíðar-røð (t.e. kronologisk)?

2.2.b Hvar er hæddin (klimaksið) í søguni?

2.3.c Hvussu ávirkar tað søgugongdina?

3. Frásøgufólk

3.1.a Er søgan skrivað í 1., 2. ella 3. persóni?

3.2.b Hvør sigur hesa søguna?

3.3.b Greið frá sjónarhorninum.

– Eru persónarnir lýstur innanífrá, uttanífrá ella bæði?

Vís á dømi úr tekstinum.

4. Tíðin

Frásagnartíð

4.1.a Nær er søgan skrivað?

4.2.a Er søgan skrivað í nútíð ella tátíð?

Søgutíð

4.3.b Nær fara hendingarnar í søguni fram? – Vís á fyrbrigdi í tekstinum, sum geva grundir fyri tíni tíðarfesting.

4.4.a Hvussu long er søgutíðin? T.e. tíðin, frá tí at søgan byrjar, til søgan endar.

4.5.a Eru afturlítandi brot í søguni?

Lesaratíð

4.6.b Ber saman hendingar og umstøður í søgutíðini og tíðini nú og greið frá, hvat er øðrvísi nú.

4.7.c Kundi henda søgan eins væl havt verið í dag? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

5. Stað

5.1.a Hvar fer søgan fram?

6. Persónlýsingar

- 6.1.a Lýs teir týðningarmestu persónar-
nar í søguni. Greið frá tí, sum tú
veitst um teir.
- 6.2.b Hvat serligt er við skiparanum,
Páli, og bestamanninum, Símunum?
- 6.3.a Lýs serliga sambandið ímillum
skiparan og bestamannin. Vís á
dømi í tekstinum.
- 6.4.a Hví gevur bestimaðurin boð um at
repa seglini í dýrdarveðri?
- 6.5.b Hví akta hinir boðini frá besta-
manninum?
- 6.6.b Hvat halda teir í lugarinum um
skiparan og bestamannin?
- 6.7.b Vit fáa at vita, at „røddin á besta-
manninum hevði ljóðað so undar-
liga hulislig, at hann (róðursmað-
urin) nærur ræddist hann.” Hví
ræðist róðursmaðurin? Hvat er tað,
hann ræðist?
- 6.8.b Hvussu vinna manningin og skipið
á ódnini?
- 6.9.c Hvat, heldur tú, kundi hent, um
ódnarveðrið kom óvart á skiparan

og bestamannin? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

6.10.c Hvussu ber tað til, heldur tú, at skiparin og bestimaðurin fáa fyriboðan um ódnina?

6.11.b Hví eru tað júst teir báðir, sum hava hetta serliga sambandið við náttúruna?

7. Myndamál

7.1.b Eru myndamál og samanberingar í søguni?

8. Evni/motiv

8.1.a Greið frá við støði í tekstinum, hvørji evni søgan tekur upp, t.e. evni, sum tú kennir aftur úr veruleikanum!

9. Tema/tulking

9.1.a Hvat er temað í søguni?

9.2.a Hví eitur søgan Vitin? Hvønn týdning hevur vitin í søguni?

9.3.b Hvat samband er ímillum náttúruna og vitarnar? Og ímillum yvir-

menninar og náttúruna og vitarnar?

- 9.4.c* Tú kanst kanna, hvørjir mótsetningar eru í søguni. Kanna t.d., hvat skapar spenningin í tekstinum, og hvør stendur ímóti hvørjum. Eisini kanst tú kanna, hvat persónar ella fyribrigdi umboða í søguni. Somuleiðis kunnu súbol og myndamál leiða til tema/tulking.

10. Boðskapur/hugburður

- 10.1.a* Hevur søgan ein boðskap til lesaran?

11. Samanberandi tekstir

- 11.1.a* Vís á aðrar tekstir (hugsa bæði um tekstir, myndir, filmar o.a.), sum viðgera somu evni sum henda søgan.
- 11.2.b* Greið frá muninum ímillum hesa søguna og hinar tekstirnar.

12. Tín hugsan

- 12.1.a* Hvat heldur tú um hesa søguna? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

- 12.2.b* Hvat, heldur tú, skapar spenning í hesi søguni?
- 12.3.a* Finn tað brotið í søguni, sum tær dámar best, og greið frá, hví so er.
- 12.4.a* Er henda søgan/hetta evnið viðkomandi fyri okkum í dag?
- 12.5.a* Eru brot í søguni, sum tú ikki skilur? Ella brot, sum tú undrast á? Finn tey og legg tey fyri flokkin at kjakast um.

Ringurin

1. Søgugondin

1.1.a Greið í stuttum frá, hvat søgan um Ringin er um.

1.2.b Ger eina spenningsfarmynd, sum vísir, hvussu spenningurin í søguni verður bygdur upp.

2. Søgubygging

2.1.a Hvussu er søgan bygd upp? Gev tær far um, hvussu søgan byrjar og endar.

2.2.b Hvør hending broytir ella vendir søgugongdini?

2.3.b Hvat serligt er við endanum á søguni?

2.4.c Hvønn týdning hevur uppískoytið um ringin fyri søguna?

2.5.a Er søgan sett saman av brotum, skiftir hon í tíð, ella er hon í tíðar-røð (t.e. kronologisk)?

3. Frásøgufólk

3.1.a Er søgan skrivað í 1., 2. ella 3. persóni?

- 3.2.a Verður skift ímillum persónarnar?
- 3.3.b Hvør sigur søguna?
- 3.4.b Er frásøggufólkið tað sama í allari søguni?
- 3.5.b Greið frá sjónarhorninum.
 - Eru persónarnir lýstir innanífrá, uttanífrá ella bæði? Hvønn týdning hevur tað fyri søguna?

4. Tíðin

Frásagnartíð

- 4.1.a Nær er søgan skrivað?
- 4.2.a Er hon skrivað í nútíð ella tátíð?

Søgutíð

- 4.3.a Nær fer søgan fram?
- 4.4.a Hvussu long er søgutíðin? T.e. tíðin, frá tí at søgan byrjar, til søgan endar.
- 4.5.b Eru afturlítandi brot í søguni?
Vís á dømi í søguni.
- 4.6.a Tekna eina tíðarlinju av søgugongdini. Tú skalt byrja við byrjanini og enda við endanum!

Lesaratíð

- 4.7.b Ber saman hendingar og umstøður í søgutíðini og tíðini nú og greið frá, hvat er øðrvísi í dag.
- 4.8.c Kundi henda søgan eins væl havt verið í dag? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

5. Stað

- 5.1.a Hvar fer søgan fram?
Nevn staðanøvn, sum koma fyri í søguni. Eru tey til enn í dag?
- 5.2.b Hvat fáa vit at vita um Havnina 1614? Hvussu verður Havnin lýst?
- 5.3.a Hvat fáa vit at vita um Havnina í uppískoytinum um ringin?
Hvør broyting er farin fram?

6. Umhvørvi

- 6.1.a Í hvørjum umhvørvi fer søgan fram?
- 6.2.a Hvar veksur Anna upp?
- 6.3.a Hvussu eru hennara fíggjarligu og sosialu karmar?

7. Persónlýsingar

- 7.1.a Lýs húsagarðsbóndan, Onnu og kommandantin. Sig frá útsjónd, aldri, eyðkenni, verumáta, hugburði, lyndi og øðrum!
- 7.2.a Hvør er høvuðspersónur í hesi søguni? Gev grundir fyri tínum sjónarmiði.
- 7.3.a Hvussu er Anna øðrvísi enn onnur? Tú skalt vísa á dømi í tekstinum.
- 7.4.b Hvørjar dreymar hevur hon? Hvør er upprunin til hesar dreymar?
- 7.5.a Hvussu eru viðurskiptini ímillum Onnu og pápan?
- 7.6.b Hví semjast tey bæði ikki?
- 7.7.a Hvat fáa vit at vita um mammu Onnu?
- 7.8.a Hví er eitt serligt samband ímillum kommandantin og Onnu?
- 7.9.b Hvussu heldur tú, at hjúnalagið ímillum mammu og pápa Onnu var? Tú skalt taka støði í tí, sum tekstinum sigur.
- 7.10.b Hví giftist Anna ikki bara við soni sundsbóndans?

- 7.11.b Anna og pápin hava hvør sína áskoðan um giftarmálið.
Hvør er munurin?
- 7.12.c Greið frá, hvørji lívsvirði Anna og pápin hava. Hvat er týdningarmikið hjá Onnu? Hvat er týdningarmikið hjá pápanum?
- 7.13.a Hví velur Anna deyðan?
Hvat sigur tað okkum um Onnu?
- 7.14.b Presturin, ið helt talu, tá ið Anna varð jarðað, helt, „at mong fóru í grøvina við tungum krossi á herðunum.“ Hvat heldur tú, at hann meinti við?
- 7.15.b Hví var pápi Onnu ikki líka sorgarbundin sum kommandanturin, tá ið Anna fór til gravar?
- 7.16.c Hevði lívið hjá Onnu verið øðrvísi og kanska endað øðrvísi, um hon hevði mammuna við sína lið?

8. Myndamál

- 8.1.b Eru myndamál og samanberingar í søguni?

9. Evni/motiv

9.1.a Greið frá við stöði í tekstinum, hvørji evni søgan tekur upp, t.e. evni, sum tú kennir aftur úr veruleikanum!

10. Tema/tulking

10.1.a Hvat er temað í søguni? Tú kanst t.d. kanna, hvørjir mótsetningar eru í søguni, hvat skapar spenningin í tekstinum, og hvør stendur ímóti hvørjum. Eisini kanst tú kanna, hvat persónar ella fyrbrigdi umboða í søguni. Somuleiðis kunnu súbol og myndamál leiða til tema/tulking.

10.2.a Hví eitur søgan Ringurin?

10.3.b Hvønn týdning hevur ringurin í søgugongdini? Hvussu ávirkar hann lívið hjá høvuðspersóninum?

10.4.b Hvat umboðar ringurin í søguni?

10.5.b Knýtir ringurin persónarnar í søguni saman ella skilur hann teir sundur? Gev við stöði í tekstinum grundir fyri tínum sjónarmiðum.

10.6.c Hví letur hævundur ringin koma fram aftur nógvar øldir seinni?

11. Boðskapur/hugburður

11.1.a Hevur søgan um Ringin ein boðskap til lesaran?

11.2.b Hvat sigur henda søgan okkum um viðurskiftini í samfelagnum, tá ið søgan fer fram?

12. Samanberandi tekstir

12.1.a Vís á aðrar tekstir (hugsa bæði um tekstir, myndir, filmar o.a.), sum viðgera somu evni sum henda søgan.

12.2.b Greið frá muninum ímillum hesa søguna og hinar tekstirnar.

13. Tín hugsan

13.1.a Hvat heldur tú um hesa søguna? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

13.2.a Finn tað brotið í søguni, sum tær dámar best og greið frá, hví so er.

13.3.a Er henda søgan/hetta evnið við-

komandi hjá okkum í dag?

13.4.a Eru brot í søguni, sum tú ikki skilur? Ella brot, tú undrast á? Finn tey og legg tey fyri flokkin at kjakast um.

Á deyðastrá

1. Søgugondin

- 1.1.a* Greið í stuttum frá, hvat søgan Á deyðastrá er um.
- 1.2.b* Ger eina spenningsfarmynd, sum vísir, hvussu spenningurin í søguni er bygdur upp.

2. Søgubygging

- 2.1.a* Hvussu er søgan bygd upp?
Být søguna sundur í byrjan, hendingar og enda.
- 2.2.b* Hvussu er karmurin um søguna?
- 2.3.b* Hvør hending broytir ella vendir søgugongdini?
- 2.4.a* Er søgan sett saman av brotum, skiftir hon í tíð, ella er hon í tíðar-røð (t.e. kronologisk)?

3. Frásøgufólk

- 3.1.a* Er søgan skrivað í 1., 2. ella 3. persóni?
- 3.2.a* Hvør sigur søguna?
- 3.3.b* Greið frá sjónarhorninum.

– Eru persónarnir lýstir innanífrá, uttanífrá ella bæði? Hvønn týdning hevur tað fyri søguna?

4. Tíðin

Frásagnartíð

4.1.a Nær er søgan skrivað?

4.2.a Er hon skrivað í nútíð ella tátíð?

Søgutíð

4.3.a Nær fer søgan fram?

4.4.a Hvussu long er søgutíðin? T.e. tíðin, frá tí at søgan byrjar, til søgan endar.

4.5.b Eru afturlítandi brot í søguni?
Vís á dømi í søguni.

4.6.a Tekna eina tíðarlinju av søgugongdini. Tú skalt byrja við byrjanini og enda við endanum!

Lesaratíð

4.7.b Ber saman hendingar og umstøður í søgutíðini og tíðini nú og greið frá, hvat er øðrvísi í dag.

4.8.c Kundi henda søgan eins væl havt

verið í dag? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

5. Stað

5.1.a Hvar fer søgan fram?

Sig frá tí, tú veitst um søgustaðið.

6. Umhvørvi

6.1.a Í hvørjum umhvørvi fer søgan fram?

6.2.a Hvussu lívbjarga persónarnir sær? Hvat er teirra dagliga yrki?

7. Persónlýsingar

7.1.a Lýs Andras í Búð, Onnu, Heina á Hólum og prestin. Sig frá útsjón, aldri, eyðkenni, verumáta, hugburði, lyndi, førleikum og øðrum!

7.2.a Hvør er høvuðspersónurin í hesi søguni? Gev grundir fyri tínum sjónarmiði.

7.3.b Hví mátti prestur halda Andras í hondina, tá hann lá at doyggja?

7.4.b Hví tagdu kona og børn um, at Andras var myrkaræddur?

7.5.a Var hjúnalagið ímillum Onnu og

Andras eydnuríkt? Ímynda tær, hvørjar tankar Anna ger sær um teirra hjúnalag eftir deyða Andrasar. Greið frá í 1. persóni.

- 7.6.b Lýs sambandið ímillum Andras og Heina. Gev tær far um, hvussu tað var bæði fyri og eftir brotsgerðina.
- 7.7.a Anna kundi velja ímillum Andras og Heina. Ímynda tær, hvørjar tankar og kenslur hon hevði fyri teimum báðum. Tú skalt siga frá í 1. persóni.
- 7.8.c Hvat fær Andras at fremja brotsgerðina?
- 7.9.c Var Anna sek í brotsgerðini? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.
- 7.10.b Hvussu broytti illgerðin Andras? Tak støði í tekstinum.
- 7.11.b Hvørja revsing fekk Andras fyri sína brotsgerð? Tú skalt taka støði í tí, sum teksturin sigur.
- 7.12.b Lýs starvið og uppgávarnar, sum prestur hevur í hesi søguni.
- 7.13.b Presturin byrjar og endar søguna. Hvat sigur hann um okkum menniskju?

7.14.c Skriva líktaluna, sum prestur helt triggjar dagar eftir deyða Andrasar.

8. Myndamál

8.1.b Eru myndamál og samanberingar í søguni?

9. Evni/motiv

9.1.a Greið frá við støði í tekstinum, hvørji evni søgan tekur upp, t.e. evni, sum tú kennir aftur úr veruleikanum!

10. Tema/tulking

10.1.a Hvat er temað í søguni? Tú kanst t.d. kanna, hvørjir mótsetningar eru í søguni, hvat skapar spenningin í tekstinum, og hvør stendur ímóti hvørjum. Eisini kanst tú kanna, hvat persónar ella fyrbrigdi umboða í søguni. Somuleiðis kunnu súbol og myndamál leiða til tema/tulking.

11. Boðskapur/hugburður

11.1.a Hevur henda søgan ein boðskap til

lesaran?

11.2.b Hvat sigur hon okkum um viðurskiptini í samfelagnum, tá ið søgan fer fram?

12. Samanberandi tekstir

12.1.a Vís á aðrar tekstir (hugsa bæði um tekstir, myndir, filmar o.a.), sum viðgera somu evni sum henda søgan.

12.2.b Greið frá muninum ímillum hesa søguna og hinar tekstirnar.

13. Tín hugsan

13.1.a Hvat heldur tú um hesa søguna? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

13.2.a Finn tað brotið í søguni, sum tær dámar best, og greið frá, hví so er.

13.3.a Sig tína hugsan um Andras.

13.4.a Er henda søgan/hetta evnið viðkomandi hjá okkum í dag?

13.5.a Eru brot í søguni, sum tú ikki skilur? Ella brot, tú undrast á? Finn tey og legg tey fyri flokkin at kjakast um.

Tjóvurin

1. Søgugondin

- 1.1.a* Greið í stuttum frá, hvat søgan um tjóvin snýr seg um.
- 1.2.b* Hvør hending er avgerandi fyri søgugondina?

2. Søgubygging

- 2.1.a* Hvussu er søgan bygd upp?
- 2.2.a* Er søgan sett saman av brotum, skiftir hon í tíð, ella er hon í tíðar-røð (t.e. kronologisk)?

3. Frásøgufólk

- 3.1.a* Er søgan skrivað í 1., 2. ella 3. persóni?
- 3.2.a* Hvør sigur søguna?
- 3.3.b* Greið frá sjónarhorninum. – Er persónurin lýstur innanífrá, uttanífrá ella bæði? Hvønn týdning hevur tað fyri søguna?
- 3.4.c* Hvønn týdning hevur tað fyri eina søgu, um hon er søgd í 1. ella 3. persóni?

4. Tíðin

Frásagnartíð

4.1.a Nær er søgan skrivað?

4.2.a Er søgan skrivað í nútíð ella tátíð?

Søgutíð

4.3.a Nær fer søgan fram? – Vís á fyrribrigdi í tekstinum, sum geva grundir fyri tíni tíðarfesting av søguni.

4.4.a Hvussu long er søgutíðin? T.e. tíðin, frá tí at søgan byrjar, til søgan endar.

4.5.b Eru afturlítandi brot í søguni?

Lesaratíð

4.6.b Ber saman hendingar og umstøður í søgutíðini og tíðini nú og greið frá tí, sum er øðrvísi nú á døgum.

4.7.c Kundi henda søgan eins væl havt verið í dag? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

5. Stað

5.1.a Hvar fer søgan fram?

5.2.b Finn tey brotini, har søgustaðið verður lýst.

6. Umhvørvi

6.1.a Í hvørjum umhvørvi fer søgan fram?

6.2.a Hvussu eru fíggjarligu umstøðurnar hjá høvuðspersóninum.

6.3.b Hvørja støðu hevur persónurin í bygdini? Er hann virdur? Tak støði í tekstinum.

7. Persónlýsingar

7.1.a Lýs persónin í søguni. Sig frá útsjónd, aldri, eyðkenni, verumáta, hugburði, lyndi og øðrum!

7.2.a Hvørjar kenslur bylgjast í persóninum? Vís á dømi úr tekstinum.

7.3.b Hví skammast persónurin?

7.4.c Hví gjørdist persónurin tjóvur? Hvat fekk hann at stjala?

7.5.b Hevði hann kunnað livað við stuldrinum, um eingin annar enn hann sjálvur visti um tað?

7.6.a Hvussu er sambandið ímillum

persónin og bygðarfólkið? Ímynda tær, at tú ert granni hjá høvuðs-persóninum. Sig tína hugsan um hann.

7.7.b Hví vil hann ikki standa til svars fyri fútanum?

7.8.b Hví tekur hann at enda lívið av sær?

8. Myndamál

8.1.b Eru myndamál og samanberingar í søguni?

9. Evni/motiv

9.1.a Greið frá við støði í tekstinum, hvørji evni søgan tekur upp, t.e. evni, sum tú kennir aftur úr veruleikanum!

10. Tema/tulking

10.1.a Hvat er temað í søguni? Tú kanst kanna, hvørjir mótsetningar eru í søguni. Kanna t.d., hvat skapar spenningin í tekstinum, og hvør stendur ímóti hvørjum. Eisini

kanst tú kanna, hvat persónar ella fyrbrigdi umboða í søguni. Somuleiðis kunnu súbol og myndamál leiða til tema/tulking.

11. Boðskapur/hugburður

11.1.a Hevur søgan um tjóvin ein boðskap til lesaran?

11.2.b Hvat sigur henda søgan okkum um viðurskiftini í samfelagnum, tá ið søgan fer fram?

12. Samanberandi tekstir

12.1.a Vís á aðrar tekstir (hugsa bæði um tekstir, myndir, filmar o.a.), sum viðgera somu evni sum søgan um tjóvin.

12.2.b Greið frá muninum millum hesa søguna og hinar tekstirnar.

13. Tín hugsan

13.1.a Hvat heldur tú um hesa søguna? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

13.2.a Finn tað brotið í søguni, sum tær

dámar best og greið frá, hví so er.

13.3.a Er henda søgan/hetta evnið viðkomandi hjá okkum í dag?

13.4.a Eru brot í søguni, sum tú ikki skilur? Ella brot, tú undrast á? Finn tey og legg tey fyri flokkin at kjakast um.

Áin

Søgugongdin

1.1.a Greið í stuttum frá, hvat søgan um Áanna snýr seg um.

2. Søgubýgging

2.1.a Søgán er býtt sundur í 11 partar. Gev pørtunum yvirskrift.

2.2.a Hvussu langur er inngangurin til søguna?

2.3.a Greið frá, hvat inngangurin er um. Greið eisini frá, hví tú heldur, at søgan byrjar soleiðis.

2.4.c Hvør hending broytir ella vendir søgugongdini?

2.5.b Ger eina spenningsfarmynd, sum vísir, hvussu spenningurin í søguni er bygdur upp.

2.6.a Er søgan sett saman av brotum, skiftir hon í tíð, ella er hon í tíðar-røð (t.e. kronologisk)?

3. Frásøgufólk

3.1.a Er søgan skrivað í 1., 2. ella 3. persóni?

3.2.b Hvør sigur søguna?

3.3.b Greið frá sjónarhorninum. – Eru persónarnir lýstir innanífrá, uttanífrá ella bæði? Hvønn týdning hevur tað fyri søguna?

4. Tíðin

Frásagnartíð

4.1.a Nær er søgan skrivað?

4.2.a Er søgan skrivað í nútíð ella tátíð?

Søgutíð

4.3.b Nær fer søgan fram? – Vís á fyrbrigdi í tekstinum, sum geva grundir fyri tíni tíðarfesting av søguni.

4.4.a Hvussu long er søgutíðin? T.e. tíðin, frá tí at søgan byrjar, til søgan endar.

4.5.b Eru afturlítandi brot í søguni?

4.6.a Tekna eina tíðarlinju av søgugongdini. Tú skalt byrja við byrjanini og enda við endanum!

Lesaratíð

4.7.b Ber saman hendingar og umstøður

í sögutíðini og tíðini nú og greið frá, hvat er øðrvísi í dag.

4.8.c Kundi henda søgan eins væl havt verið í dag? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

5. Stað

5.1.a Hvar fer søgan fram? Sig frá tí, sum tú veitst um søgustaðið. Vís á dømi í tekstinum.

5.2.a Ger eina mynd av bygdini, sum er í samsvari við upplýsingarnar í søguni.

6. Umhvørvi

6.1.a Í hvørjum umhvørvi fer søgan fram?

6.2.a Greið frá umhvørvinum, sum Ragnhild veksur upp í.

6.3.a Greið frá umhvørvinum, sum Sveinur veksur upp í.

6.4.a Hvørjar samfelagsstættir eru umboðaðar í søguni?

7. Persónlýsingar

7.1.a Lýs teir týdningarmestu persónar-

nar í söguni. Sig frá útsjónd, aldri, eyðkenni, verumáta, hugburði, lyndi og øðrum!

- 7.2.a Hvør er høvuðspersónur í hesi søguni? Gev grundir fyri tínum sjónarmiði.
- 7.3.a Lýs viðurskiptini ímillum Einar uppi undir Gørðum og Dánial Mikkjalsson.
- 7.4.b Hví semjast teir báðir ikki?
- 7.5.b Er munur á, hvussu Einar og Dánial verða lýstir sum persónar?
- 7.6.a Hví rýma Sveinur og Ragnhild úr bygdini?
- 7.7.b Hvussu ávirkar tað lívið hjá fedrunum, at børnini bæði eru farin?
- 7.8.a Hvat vita vit um mammurnar hjá Sveini og Ragnhild?
- 7.9.b Hví, heldur tú, at høvundurin ger so lítið burtur úr mammunum?
- 7.10.a Hvat fær Ragnhild at koma aftur til bygdina?
- 7.11.b Greið frá hendingini við dunnuni, og hvønn týdning henda hending fekk fyri Dánial og hansara lagnu.
- 7.12.a Hvussu endaði Dánial sínar dagar?

Ímynda tær, at Sveinur onkran dagin fær vitjan av fremmandum manni. Hann greiðir Sveini frá, hvat varð av pápanum. Fortel søguna. Sig frá í 3. persóni.

7.13.a Hví kom Sveinur aftur í bygdina eftir so mong ár? Ímynda tær, at Sveinur greiðir Ragnhild frá tí. Hvat sigur hann henni?

7.14.a Skriva framhaldið av søguni. Tú kanst t.d. skriva um hjúnalagið ímillum tey bæði, børn, arbeiði, heilsu, um pápi Svein kom undan kavi aftur og annað.

8. Myndamál

8.1.b Vís á myndamál og samanberingar í søguni.

8.2.b Finn brotini, har áin og havið verða lýst, og greið frá teimum.

8.3.b Hvat verða havið og áin borin saman við?

9. Evni/motiv

9.1.a Greið frá við stöði í tekstinum, hvørji evni søgan tekur upp, t.e. evni, sum tú kennir aftur úr veruleikanum!

10. Tema/tulking

10.1.a Hvat er temað í søguni? Tú kanst t.d. kanna, hvørjir mótsetningar eru í søguni, hvat skapar spenningin í tekstinum, og hvør stendur ímóti hvørjum. Eisini kanst tú kanna, hvat persónar ella fyrbrigdi umboða í søguni. Somuleiðis kunnu súbol og myndamál leiða til tema/tulking.

10.2.a Hví eitur søgan Áin?

10.3.b Hvønn týdning hevur áin í søguni?

10.4.b Hvønn týdning hevur havið í søguni?

10.5.b Hvat umboða áin og havið?

11. Boðskapur/hugburður

11.1.a Hevur søgan ein boðskap til lesaran?

11.2.b Hvat sigur henda søgan okkum um viðurskiftini í samfelagnum, tá ið søgan fer fram?

12. Samanberandi tekstir

12.1.a Vís á aðrar tekstir (hugsa bæði um tekstir, myndir, filmar o.a.), sum viðgera somu evni.

12.2.b Greið frá muninum millum hesa søguna og hinar tekstirnar.

13. Tín hugsan

13.1.a Hvat heldur tú um hesa søguna? Gev grundir fyri tínum sjónarmiðum.

13.2.a Finn tað brotið í søguni, sum tær dámar best, og greið frá, hví so er.

13.3.a Nevn tann persónin í søguni, sum tær dámar best, og tann, sum tær dámar minst, og greið frá hví.

13.4.a Er henda søgan/hetta evnið viðkomandi hjá okkum í dag?

13.5.a Eru brot í søguni, sum tú ikki skilur? Ella brot, tú undrast á? Finn tey og legg tey fyri flokkin at kjakast um.

Spurningar til myndagreining

1. Hvat veitst tú um myndina?

- ✓ Nær er myndin gjørd?
- ✓ Hvør hevur gjørt myndina?
- ✓ Hvussu er myndin gjørd?

2. Hvat sæst á myndini?

- ✓ Hvat sært tú á myndini?
Gev tær far um persónar, stað, lutir, umhvørvi og annað.
- ✓ Hvat er í forsýni, miðsýni og bak-sýni? Tað er tað, sum sæst fremst, í miðjuni og aftast í myndini.
- ✓ Hvussu eru persónar vístir?
- ✓ Hvussu er teirra kropsburður?
Er hann t.d. opin ella læstur?
- ✓ Hvussu eru teirra andlitsbrøgd?
Sæst t.d. gleði, sorg, látur, grátur, líkasæla ella spenningur?
- ✓ Hvussu er samspælið ímillum persónarnar? T.d. tættleiki/frástøða?

3. Hvussu er myndin bygd upp?

- ✓ Hvussu er myndin skipað?
Er hon t.d. skipað við miðjuni sum savningardepli, symmetriskt ella diagonalt? Hvar er *gylta sniðið*?
- ✓ Hvussu við frásjónini í myndini?
Er hon vanlig, nær ella fjar?
- ✓ Hvussu við sjónarhorninum?
Er tað nevtralt, sæð úr erva ella úr neðra?
- ✓ Er rørsla í myndini?
(Hugsa um, at symmetri og reglulig skap ímynda frið. Óreglulig skap og diagonalar elva spenning og órógv)
- ✓ Hvussu við ljósinum í myndini?
Er talan um natúrligt ljós ella ljós frá til dømis eini lampu – ella er talan um súbolskt ljós?
- ✓ Hvussu eru litirnir í myndini?

4. Sigur myndin eina søgu?

- ✓ Hvar eru vit stødd?
Hvussu er umhvørvið?
Eru vit inni ella úti?
Lýs staðið.

- ✓ Hvørjir lutir eru á myndini?
Hoyra lutirnir til í okkara samtíð?
Hvat siga teir um tíðina í myndini?
- ✓ Hvussu er klædnabúin?
Ganga vit soleiðis ílatin nú á døgum?
Hvat siga klæðini um tíðina í myndini?
- ✓ Hvussu er huglagið í myndini?
- ✓ Eru sýmbol í myndini?
(Tað kann t.d. vera eitthvørt, sum kann skiljast í fluttum týdningi)
- ✓ Er ein søga í myndini?
Skriva í stuttum søguna, sum tú sært hana í myndini.
- ✓ Hvussu heldur tú, at myndin hóskar til tekstin, sum hon er gjørd til?
Gev grundir fyri tíni áskoðan!

Rithøvundurin

A. Greið frá rithøvundinum.

Eitt stutt brot um rithøvundin er fremst í søgusavninum.

B. Lýs rithøvundin Hans Andrias Djurhuus og lív hansara.

Í *Bókmentasøgu II, 1876-1939* eftir

Árna Dahl er lívssøgan hjá Hans A.

Djurhuus umrødd. Tú kanst eisini fara á bókasavnið og útvega tær tilfar ella leita á alnótini, t.d. www.rit.fo

Samanberandi spurningar til Durutu og aðrar søgur

1. Hvussu sæst, at tað er føroyskur rithøvundur, ið hevur skrivað hesar søgurnar? Vís á dømi úr søgunum.
2. Eru eyðkenni, sum siga frá, at sami rithøvundur hevur skrivað allar søgurnar? Til dømis skrivningarlag, myndamál, málfyribrigdi, endurtøkur ella afturvendandi evni?
3. Líkjast søgurnar í bygnaði? Ella hvussu eru tær ymiskar?
4. Eru afturvendandi persónar í søgunum? Eru teir lýstir á sama hátt (hugsa t.d. um bøndur, keypmenn, prestar, giftingarførar gentur, ungar menn o.o.) – ella eru teir lýstir ymiskt?
5. Hvørji afturvendandi evni eru?
6. Hvussu er kærleikin lýstur?
7. Hvørjum forðingum møtir kærleikin?
8. Hvussu eru kærleikin og deyðin tvinnaðir saman í søgunum?

9. Hvussu verður sálarlívið lýst?
10. Hvørjir træðrir binda søgurnar saman?
11. Hvørja styrki ella hvørjar veikleikar heldur tú søgurnar hava?
12. Hvørja søgu dámar tær best? Hví?
13. Skriva eitt ummæli av søgusavninum.

Snípa er bókarøð, sum lesinámsfrøðiliga verður flokkað eftir torleikastigi. Í røðini Snípa – Klassikari verður givin út skaldskapur eftir høvundar, ið umboða sumt av tí besta, sum er skrivað á føroyskum. Hetta er triðja bókin í hesi røð, og er hon eitt úrval av stuttsøgum eftir Hans A. Djurhuus.

Søgurnar í hesum savni eru kensturíkar og spennandi og snúgva seg m.a. um truplan og ólukkuligan kærleika, illgerðir og svik, sorg og deyða.

SNÍPA

FØROYA SKÚLA-

BÓKAGRUNNUR

Klassikari – Ung

9 789991 804002